

The background features large, stylized letters and arrows in green and blue. A large green 'S' is on the left, a blue 'E' is at the top right, and another green 'S' is on the right side. A blue arrow points upwards and to the right, and another green arrow points downwards and to the right. The letters and arrows are partially cut off by the edges of the page.

sunce

Izvještaj o radu

1. 1. 2023. – 31. 12. 2023.

Na temelju odredbe Članka 45. Statuta Udruge za zaštitu prirode, okoliša i održivi razvoj *Sunce* (KLASA: UP/I-230-02/23-0001/0811, UR. BROJ: 2181/1-12-01/03-24-0005, 9. 2. 2024.), na sjednici Skupštine održanoj 15. travnja 2024. godine usvojen je godišnji *Izveštaj o radu* Udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj *Sunce* za 2023.

Izveštaj o radu

1. 1. 2023. – 31. 12. 2023.

Udruga za zaštitu prirode, okoliša i održivi razvoj *Sunce*

(skraćeni naziv: *Sunce*)

Obala hrvatskog narodnog preporoda 7/III, HR – 21000 Split

GODINA OSNIVANJA

1998. godina

UKUPAN BROJ ČLANOVA

412

UKUPAN BROJ AKTIVNIH ČLANOVA

34

VIZIJA UDRUGE

Hrvatska je zemlja očuvanih prirodnih vrijednosti, mora i obale te lokalnih zajednica čiji se razvoj temelji na načelima održivosti i kružne ekonomije.

godinu.

Izrada godišnjeg izvještaja o radu Udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj *Sunce* za 2023. godinu omogućena je financijskom podrškom Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva. Sadržaj Izveštaja isključiva je odgovornost autora i nužno ne izražava stajalište Nacionalne zaklade.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. REZULTATI PO STRATEŠKIM CILJEVIMA ZA RAZDOBLJE 2021. – 2026.	3
2.1. Strateški cilj 1: <i>Doprinos uspostavi sustava održivog gospodarenja otpadom na kopnu i moru</i>	3
2.2. Strateški cilj 2: <i>Povećana razina okolišno-odgovornog ponašanja šire javnosti i ciljanih skupina</i>	5
2.3. Strateški cilj 3: <i>Povećan utjecaj Sunca na javne politike i sudsku praksu u području zaštite prirode, okoliša i održivog razvoja</i>	8
2.4. Strateški cilj 4: <i>Doprinos povećanju učinkovitosti sektora zaštite prirode s naglaskom na očuvanje morskih ekosustava</i>	11
2.5. Prilog: <i>Popis sudjelovanja u kreiranju javnih politika</i>	14
2.6. Prilog: <i>Popis projekata</i>	23
2.7. Prilog: <i>Popis usluga</i>	30
3. ORGANIZACIJSKI RAZVOJ.....	35
4. FINANCIJSKI IZVJEŠTAJ	38

1. UVOD

Stabilno djelovanje Sunca te kontinuiran blagi rast i razvoj organizacije, unatoč brojnim izazovima i promjenama, kako unutarnjima tako i u okruženju, istakli bismo kao najveći uspjeh. U 2023. godini Sunce je proslavilo 25 godina djelovanja. Ovo je bila prilika podijeliti sve svoje uspjehe i ostvarene ciljeve s građanima, suradnicima, suradničkim organizacijama, brojnim dionicima i medijima. Brojnost sudionika iz različitih sektora na proslavi još jednom je potvrdila usmjerenost Sunca na stvaranje i održavanje suradnje u zaštiti okoliša i prirode.

Slika 1: 25. obljetnica Sunca (arhiva Sunca)

Sunce tematski ima vrlo širok raspon djelovanja i teško je izdvojiti jedan uspjeh određenog programskog područja tijekom 2023. godine, a da se pritom ne osvrnemo na ostale. U okviru Programa zaštite prirode uspješno je dovršena iznimno značajna usluga izrade planova upravljanja za zaštićena područja kao i petogodišnji LIFE Artina projekt. U području prava okoliša pokrenuli smo stratešku parnicu - tužbu za zaštitu kolektivnih interesa zbog propusta Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja da provede sanaciju tvorničkog kruga bivše tvornice ferolegura u Dugom Ratu. Tužba je podignuta u suradnji s odvjetničkim uredom koji su 2023. godine osnovale pravnice prethodno zaposlene u Suncu. Prošli smo i složen proces dobivanja oznake kvalitete SKOCKANO na temelju svojih edukacijskih programa. SKOCKANO je sustav osiguravanja kvalitete koji podržava udruge u unapređenju obrazovnog rada. Ojačana je suradnja na EU razini usmjerena na zagovaranje smanjenja otpada od jednokratne plastike te ambicioznijih ciljeva ponovne uporabe ambalaže. Također, nastavili smo lokalno i nacionalno podržavati te pridonositi aktivnostima provedbi prvog prioriteta u gospodarenju otpadom *manji stvaranje otpada*. Pružanjem usluga ostvaren je dosad najveći prihod te one zauzimaju 35,4 % u ukupnim prihodima udruge, među najvišim iznosom dosad ostvarenim.

Na organizacijskoj razini godinu su obilježile organizacijske promjene izazvane procesom restrukturiranja Sunca te dovršetkom procesa otvaranjem odvjetničkog ureda zaposlenica Sunca u ožujku 2023. Kroz godinu proveden je složen, participativni proces restrukturiranja udruge, rezultirajući novim Statutom usvojenim na Skupštini 20. 12. 2023.

U sljedećim poglavljima slijedi pregled ostvarenja pokazatelja strateških ciljeva, pregled sudjelovanja u javnim politikama, popis projekata i usluga, pregled aktivnosti povezanih s organizacijskim ciljevima i razvojem te financijski izvještaj Sunca. Detaljan pregled aktivnosti i rezultata programa i odjela, kao i pojedinih dijelova organizacijskog razvoja, nalazi se u proširenoj verziji izvještaja za 2023. godinu.

Obavijesti o aktivnostima redovito objavljujemo na službenoj stranici Sunca (www.sunce-st.org) te službenoj Facebook stranici, ali i na mrežnim i Facebook stranicama izrađenima u sklopu pojedinih projekata.

2. REZULTATI PO STRATEŠKIM CILJEVIMA ZA RAZDOBLJE 2021. – 2026.

2.1. Strateški cilj 1: *Doprinos uspostavi sustava održivog gospodarenja otpadom na kopnu i moru*

U 2023. godini na temu morskog otpada započela su dva projekta: *Marine litter free Dalmatian Island*, čiji je nositelj Sunce i koji financira zaklada *Dalmatian Islands Environment Foundation (DIEF)*, te projekt *From river to the sea – let's be plastic free* koji financira zaklada *Beyond Med Foundation* i kojem je nositelj ronilački klub *Sub-Merus*, a Sunce jedan od partnera. Oba projekta usmjerena su na jačanje kapaciteta lokalnih i otočnih zajednica za provedbu akcija čišćenja i monitoringa otpada s ciljem osnaživanja lokalnih zajednica za samostalno prikupljanje podataka o distribuciji morskog otpada. Uz to, ovi projekti usmjereni su na jačanje lokalnih i nacionalnih zagovaračkih aktivnosti. Uz navedena dva projekta, dovršen je i projekt *Plastic Smart Cities Croatia – Dubrovnik* kojim smo organizirali radionice za učenike i proveli monitoring stanja provedbe *Akcijskog plana smanjenja onečišćenja plastikom u gradu Dubrovniku za razdoblje 2021. – 2026.*, prethodno izrađenog u sklopu projekta *Plastic Smart Cities Croatia* koji je završen u 2022. godini.

U okviru projekta *Marine litter free Dalmatian Island* poslan je poziv za iskaz interesa institucijama i organizacijama na području dalmatinskih otoka kako bi ih se uključilo u projekt, u edukacije o morskome otpadu te buduće akcije čišćenja u lokalnim zajednicama. U projekt su se uključile dvije organizacije civilnog društva s Korčule i jedna osnovna škola s otoka Brača.

Cilj projekta *From river to the sea – let's be plastic free* bio je osmisлити program za međunarodne volontere koji se provodio u ljetnim mjesecima u Omišu. Sa svakom grupom volontera, osim predavanja i radionice o morskome otpadu, organiziran je monitoring otpada prikupljenog s morskog dna u sklopu tečaja ronjenja za volontere.

Nastavljene su i aktivnosti u sklopu *Life Artina* projekta povezane s tematikom morskog otpada i kompostiranja. Organiziran je *webinar* na temu morskog otpada za sve zainteresirane institucije, organizacije jedinice lokalne samouprave; šest akcija čišćenja na različitim područjima i u suradnji s dionicima te trening za provedbu monitoringa morskog otpada za dionike s područja Dubrovačko-neretvanske županije. Tri kompostera prebačena su u *DV Orkulice*, *Sali*, *DV Biser Lastova*, *Lastovo*, te *OŠ Brda*, *Split*, doprinoseći primjeni načela smanjenja stvaranja otpada i edukaciji u kompostiranju u ovim odgojno-obrazovnim ustanovama. Također, potpisan je i sporazum o suradnji na organizaciji akcija čišćenja i monitoringu otpada s Javnom ustanovom za zaštitu prirode Dubrovačko-neretvanske županije i komunalnim poduzećem *Peovica* iz Omiša čime smo ojačali suradnju u prikupljanju informacija o morskome otpadu, što je jedan od pokazatelja uspjeha ovog strateškog cilja.

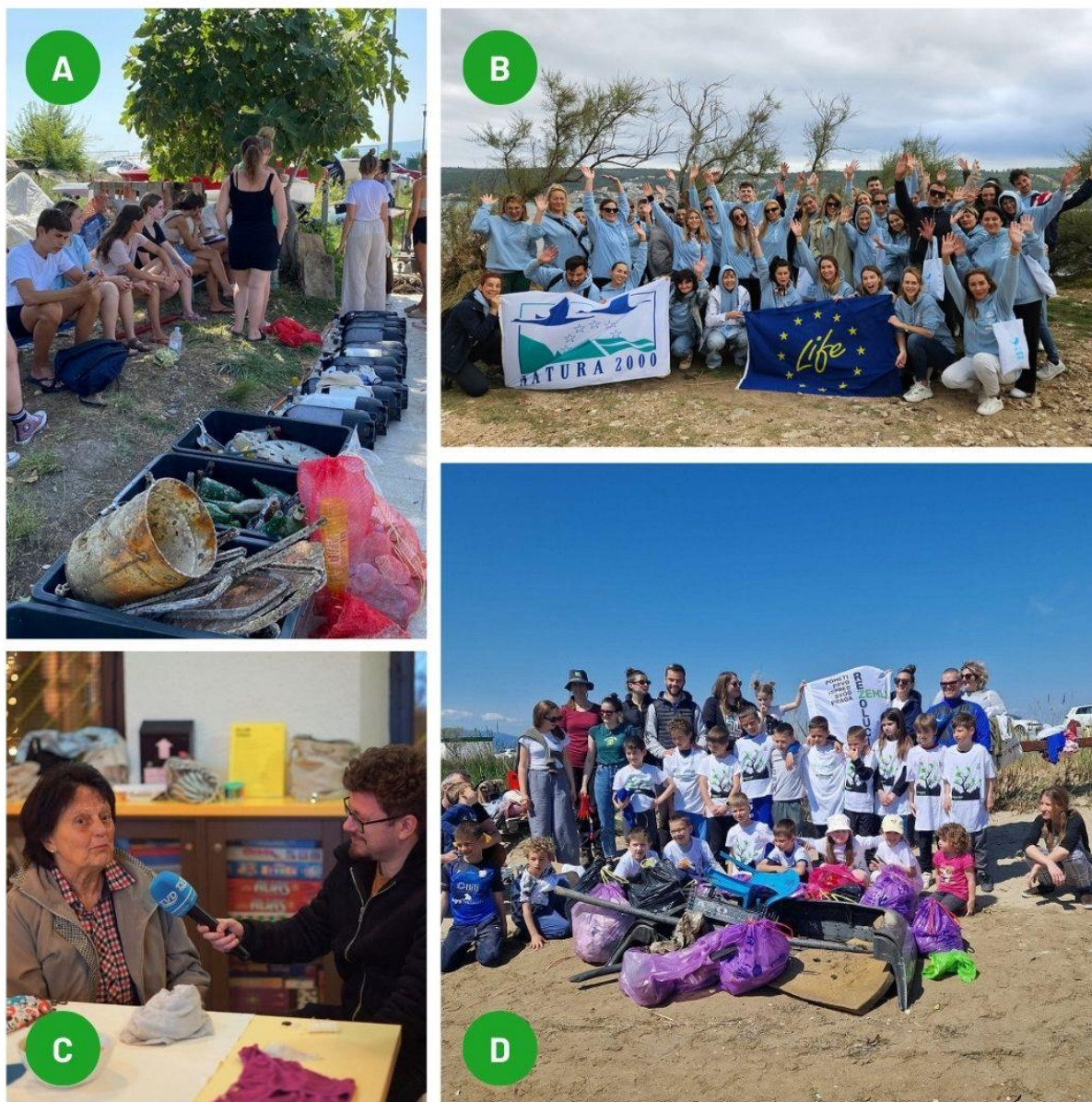
Uz projekte provele su se i dvije usluge osmišljavanja i provedbe radionica/tribina/edukacija o gospodarenju otpadom u suradnji s Gradom Trogirom i Gradom Makarska. U Trogiru su održane tribine za ugostitelje koji obavljaju svoju djelatnost na području stare jezgre te građane. Nadalje, održano je šest radionica za djecu *DV Trogir* i četiri radionice za djecu nižih i viših razreda *OŠ Majstora Radovana*. U Makarskoj smo sudjelovali na javnoj tribini *Zero waste location* te organizirali javno događanje na temu odvajanja otpada i odgovornog okolišnog ponašanja za predškolski i osnovnoškolski uzrast.

Nastavljena je i suradnja s poslovnim sektorom, odnosno tvrtkom *L'Oreal* i njezinim brendovima *Garnier* i *Biotherm*. Naime, i u 2023. ova tvrtka nastojala je unaprijediti recikliranje svoje ambalaže te odvojeno prikupljanje u trgovinama. Također, na inicijativu i uz pomoć Sunca, organizirali su edukacije za svoje djelatnike. Tako je s djelatnicima tvrtke *L'Oreal* organizirana akcija čišćenja na plaži *Pantan* kraj Trogira te edukacija o zaštiti okoliša i održivom razvoju na planini *Kozjak*.

U sklopu projekta *Rezolucija Zemlja* Večernjeg lista organizirana je jedna akcija čišćenja na ušću Neretve na kojoj su sudjelovali predstavnici Javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima DNŽ-a, Kiteboarding centra *Komin*, omladinske škole *NK Neretvanac* i *Tinker Labs* školica iz Metkovića. Na ovoj akciji čišćenja, za potrebe monitoringa morskog otpad, koristila se proširena metodologija iz projekta *DeFish Gear*. Nadalje, organizirali smo 14 akcija čišćenja s jednostavnim monitoringom (Omiš, Rogoznica, Stari Grad, Drvenik, Dubrovačko primorje), prilikom kojih se provelo i šest edukacija o primjeni jednostavnog protokola za monitoring otpada iz mora i provedbu akcija čišćenja za različite dionike koji su sudjelovali na akcijama.

Tijekom godine, u suradnji s *AntiPlastic* koalicijom, sudjelovali smo u pripremi nekoliko priopćenja o povratnoj naknadi za ambalažu, propise o plastičnim vrećicama, požare u industriji plastike i donošenje pravilnika o ambalaži. Projektom *JEDRO*, na temelju rezultata istraživanja projektnih partnera, izrađene su preporuke za poboljšanje javne usluge upravljanja komunalnim otpadom u Hrvatskoj. Sudjelovali smo u javnoj raspravi za Plan gospodarenja otpadom RH (poglavlje 2.5.). U sklopu radionice zagovaranja, koju je organizirala međunarodna mreža *Seas at Risk* čiji je *Sunce* član, održan je sastanak u Bruxellesu s predstavnicom Hrvatske u Europskom Parlamentu, Romanom Jerković.

Lokalno smo intenzivno zagovarali za provedbu *Single Use Plastic* direktive u gradu Splitu te pri organizaciji javnih događanja u gradu. Informacije o važnosti organizacije javnih događanja bez jednokratne plastike uputili smo Gradu Splitu, turističkoj zajednici te ugostiteljima uoči turističke sezone i adventa. Organiziran je i sastanak s Turističkom zajednicom Grada Splita te sastanak s radnom skupinom za otpad pri Gradu Splitu, međutim, bez značajnijih pomaka. Jednokratne plastične čaše korištene su na javnim događanjima tijekom godine pa tako i tijekom adventa. Organizaciju javnog događanja bez jednokratne plastike primijenio je jedino organizator festivala *San sustipanske noći*. Sve ove aktivnosti pratila je komunikacijsko-informativna kampanja *Održivo gospodarenje otpadom*. Nadalje, velik dio javnih događanja *Sunca* organiziranih tijekom godine bio je povezan s promocijom smanjivanja stvaranja otpada i ponovne upotrebe te utjecaja jednokratne plastike (Sajam razmjene, radionice šivanja, zakrpa i kreativnih aktivnosti - *ŠIZIKA*, događanje u sklopu manifestacije *Prvi dan lita*).

Slika 2: Fotografije obuhvaćene Strateškim ciljem 1, arhiva Sunca

(A – akcija čišćenja u Omišu u sklopu inicijative *From river to the sea – let's be plastic free*; B – akcija čišćenja *It's not water, it's more*; C – radionica ŠIZIKE; D – akcija čišćenja ušća Neretve u sklopu ekološkog projekta *Večernjeg lista Rezolucija Zemlja*)

2.2. Strateški cilj 2: *Povećana razina okolišno-odgovornog ponašanja šire javnosti i ciljanih skupina*

U 2023. nije bilo mnogo napretka u provedbi longitudinalnog istraživanja ekološke svijesti maturanata. Zastoj je nastao ponajviše zbog promjena zaposlenica unutar Odjela za edukaciju i informiranje i pri Filozofskom fakultetu u Splitu. Krajem godine odradilo se testno istraživanje za učenike 4. razreda SŠ *Marko Marulić* u Splitu u suradnji Sunca, profesorice Mile Bulić s Filozofskog fakulteta u Splitu i nastavnice SŠ *Marko Marulić* Natalije Palčić. Po potrebi upitnik će se ponovno pregledati te istraživanje provesti za planirane škole u 2024. godini.

U cilju izrade sustavnog vrednovanja edukacijskih aktivnosti Sunca, poboljšanja kvalitete programa i povećanja prepoznatljivosti u društvu, u 2022. godini odlučili smo sudjelovati u procesu osiguravanja kvalitete neformalnih programa obrazovanja uključivanjem u projekt SKOCKANO. U 2023. prijavili smo se na natječaj za dobivanje oznake kvalitetne organizacije. Bilo je potrebno dokazati na koji način Sunce ispunjava kriterije sljedećih standarda: provođenje obrazovanja u skladu s vrijednostima i načelima neformalnog obrazovanja; strateško planiranje i upravljanje neformalnim obrazovnim programima; razvijanje i provođenje neformalnih obrazovnih programa u skladu s potrebama ciljne skupine; jasno, primjereno i pravovremeno komuniciranje s ciljnim skupinama i sudionicima; osiguravanje stručnosti i kvalificiranosti izvoditelja programa; redovito vrednovanje svih segmenata provedbe neformalnog obrazovnog programa. Sunce je ispunilo 84 % kriterija i od lipnja 2023. godine [nositelj je oznake kvalitete organizacije SKOCKANO](#).

Krajem godine proveden je natječaj za nove ESS volontere i, sukladno Strateškom planu, odabrana su tri volontera umjesto dva, od čega dva volontera iz Ukrajine i jedna volonterka iz Makedonije. Što se tiče ukupnih volonterskih sati on je u 2023. iznosio 3396 umjesto predviđenih 4229. Razlog tome vidimo u promjeni koordinatorice volontera.

Edukacijske aktivnosti koje su provedene za djecu provedene su u suradnji s dječjim vrtićima: DV *Marjan* (Split), DV *Trogir* (Trogir), DV *Ribola* (Trogir) i DV *Biser Lastova* (Lastovo).

Veliki dio aktivnosti u 2023. posvetili smo provedbi edukacijskih programa namijenjenih odgojno-obrazovnim djelatnicima. Tako smo u godini proveli edukacijski program *Odgovorno stvaranje i gospodarenje otpadom* od ukupno 10 modula za DV *Radost*, Split, a i započeli s provedbom programa za DV *Kadujica*, Okrug Gornji. Osim edukacijskih programa, osmišljene su i provedene kraće *online* edukacijske radionice za: DV *Dobri* (Split), DV *Mali cvijetak* (Split), DV *Veseli kutak* (Stobreč), DV *Mala sirena* (Solin), DV *Vandela Božićković* (Hvar), DV *Smokvica* (Split), DV *Disneyland* (Split), DV *Drniš* (Drniš) i DV *Cvrčak* (Knin).

Nastavljena je suradnja sa splitskim fakultetima: Sveučilišnim odjelom za studije mora (SOSM), Filozofskim fakultetom (FF) i Pravnim fakultetom (PFST) putem nastavnih baza te Ekonomskim fakultetom (EFST) na kojem Sunce ima status prihvatne organizacije za obavljanje dodatne stručne prakse za studente. U aktivnosti za studente prvi put smo uspjeli uključiti i studente Prirodoslovno-matematičkog fakulteta. Ukupno je u aktivnosti stručne prakse, ili DKU stručne prakse, uključeno 13 studenata (EFST – 6, SOSM – 6, PFST – 1). Nadalje, od studenog do prosinca 2023. projektom *Aktivni mladi za zaštitu okoliša i održivi razvoj zajednice* ponovno smo održali *Seminar za mlade* u kojem je sudjelovalo 16 studenata (FFST – 3, SOSM – 5, PFST – 1, KTF – 3, PMF – 2, Ekonomska škola – 1). U 2023. prvi put organizirali smo i stručnu praksu za tri učenika Škole za dizajn, grafiku i održivi gradnju.

Veći angažman zaposlenica Odjela za edukaciju i informiranje bio je na aktivnostima GOOD inicijative. Te aktivnosti prvenstveno se povezuju sa sudjelovanjem na edukacijskim aktivnostima te fokus-grupi o izazovima financiranja i vrednovanja neformalnih obrazovnih programa. U 2023. učlanili smo se u Mrežu mladih Hrvatske, prvo kao članica za kandidatsko članstvo MMH-a, od njihove Skupštine u svibnju 2023., kao organizacija kandidatkinja za punopravno članstvo. Mreža mladih Hrvatske zastupa najveći broj organizacija mladih i za mlade i zagovara potrebe i interese mladih osoba i stavlja ih na dnevni red društvenih rasprava.

Sudjelovali smo se u javnoj raspravi za Nacionalni program za mlade koju je na lokalno organizirala Info zona te okruglom stolu o volonterstvu koji je organizirala Udruga MI u cilju kreiranja smjernica za kreiranje javnih politika za razvoj volonterstva i rasprave o volonterstvu.

Kako bi nastavili utjecati na povećanje dostupnosti informacija koje doprinose okolišno-odgovornom ponašanju i poslovanju provedene su četiri informacijsko-komunikacijske kampanje: *Održivi turizam*, 25

godina Sunca, Splitska biciklijada i Sajam razmjene. Komunikacijska kampanja *Održivi turizam* provodila se projektom *Karijera za zeleni i održivi turizam* koji je sufinanciran sredstvima Ministarstva turizma i sporta. Krajem godine Ministarstvo je odobrilo i novi projekt *Karijera za zeleni, digitalni i održivi turizam*. Cilj ovih projekata osigurati je dostatan, stručan i kompetentan kadar kako bi se razvijao održivi i pristupačni turizam edukacijom studenata, učenika i turističkih djelatnika s fokusom na *zero-waste* princip, Dalmatia Green certifikatom i digitalizacijom. Kampanja *Sajam razmjene* bila je vezana za održavanje mjesečnog sajma razmjene za građane, članove i volontere Sunca, koji se održao čak 11 puta. Sajam razmjene, uz potporu Sunca, održan je i na FFST-u. Od siječnja do travnja održavao se mjesečni događaj *Zavrta film*, u studenom je pokrenut set-radionica *ŠIZIKA – šivanje, zakrpe i kreativne aktivnosti*, a U prosincu pub-kviz *Squiz*.

Javna događanja organizirana za građane u 2023. ona su povodom Dana planeta Zemlje, proslave prvog dana ljeta ispred Gusara i sudjelovanja na Greeny festivalu u Makarskoj koja su ukupno uključila 208 sudionika. Tijekom 2023. godine u javnim medijima objavljeno je ukupno 256 tekstova, odnosno priloga, o radu Sunca, temama, aktivnostima i projektima te stajalištima udruge. Na osnovnoj mrežnoj stranici Sunca objavljeno je ukupno 126 tekstova na hrvatskom jeziku, a 112 tekstova prevedeno je na engleski jezik za potrebe engleske verzije stranice. Broj korisnika koji prate rad Sunca putem društvenih mreža na kraju 2023. godine iznosio je ukupno 14 727, odnosno, 12 587 pratitelja službene Facebook stranice Sunca, 1 734 pratitelja Instagram stranice i 406 pratitelja LinkedIna. Ukupno je objavljeno 706 objava na službenim stranicama društvenih mreža. Facebook je bio najzastupljeniji s 385, Instagram 229, a LinkedIn s 92 objave.

Slika 3: Fotografije obuhvaćene Strateškim ciljem 2, arhiva Sunca

(A – radionica Seminar za mlade, B – provedba edukacijskog programa za odgojiteljice DV Kadujica, C – radionice za građane u suradnji s trgovačkim lancem IKEA, D – javno događanje za djecu Greeny festival, Makarska)

2.3. Strateški cilj 3: Povećan utjecaj Sunca na javne politike i sudsku praksu u području zaštite prirode, okoliša i održivog razvoja

Ukupno smo sudjelovali u 21 savjetovanju povezanom s tematikom zaštite okoliša i prirode te savjetovanjima važnima za rad civilnoga društva. Tijekom godine koristili smo metodologiju za procjenu utjecaja sudjelovanja pri donošenju i izmjeni provedbenih i zakonodavnih akata, a sažeci procjene učinka sudjelovanja u javnim savjetovanjima navedeni su u prilogu 2.5. *Javna savjetovanja*. Utjecaj na javne politike nastavili smo osiguravati sudjelovanjem u radnim skupinama kao i pri kreiranju lokalnih i

nacionalnih strateških dokumenata i zakonodavnih akata. Pregled sudjelovanja i rezultata po pojedinim radnim skupinama nalazi se u prilogu 2.5. *Radne skupine*.

Kako bismo pojačali naš utjecaj, nastavili smo lokalno, nacionalno i međunarodno surađivati s brojnim građanskim inicijativama i mrežama udruga. Lokalno je pružena podrška u korištenju pravnih alata u zaštiti okoliša manjim OCD-ovima i građanskim inicijativama za razne slučajeve: inicijativi *Dugi Rat* vezano za predmet sanacije tvornice, inicijativi *Mjesto koje hoće živjeti* za ekološka onečišćenja na području Vranjica, inicijativi ZIRONA za probleme sidrenja i nasipavanja na području Drvenika, inicijativi *Za čisti zaljev* za onečišćenje vezano za Sjevernu luku, udruzi Eko selo Vrsine vezano za kamenolom te ilegalno odlaganje otpada, Gradu Mali Lošinj vezano za nasipavanje te inicijativi *Javno je dobro* i suradnicima (cca 10 građanskih inicijativa) uključenima u proces izmjene Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama (ZPDML).

Tijekom godine nije bilo postupaka procjene utjecaja na okoliš (PUO) i ocjene o potrebi provođenja PUO-ova (OPUO), kao ni strateških procjena utjecaja na okoliš u koje smo se aktivno uključili. Razmatrana su dva postupka, međutim, nismo sudjelovali u njima zbog nedostatka kapaciteta kao i nepoklapanja s tematikom kojom se bavimo (ocjena o potrebi procjene utjecaja na okoliš obalnog pojasa naselja Poljica, Općina Marina i urbanistički plan i strateška procjena plana za Parja Rogačić na Visu, luke za javni promet i nautički turizam).

Ipak, u suradnji s udrugama članicama Zelenog foruma zagovarali smo unaprjeđenje PUO/OPUO postupaka. Održani su tematski sastanci s udrugama članicama Zelenog foruma kao i sastanak u Zagrebu s MINGOR-om (8. 12. 2024.) na kojem je sudjelovala i zaposlenica Sunca. Nadalje, početkom godine nastavljene su zagovaračke aktivnosti vezane za ZPDML, a 28. 1. 2023. Održan je prosvjed na Bačvicama u suradnji s građanskom inicijativom *Javno je dobro* i Zelenim forumom. Prosvjedi su održani u nekoliko gradova RH, a Sunce je sudjelovalo u organizaciji prosvjeda u Splitu. Također, u ime Sunca i Zelenog foruma 24. 1. 2023. sudjelovali smo na 41. sjednici saborskog Odbora za zaštitu okoliša i prirode na temu ovog Zakona u Zagrebu. Zakon je usvojen u srpnju i povodom njegova usvajanja objavili smo zajednički stav Zelenog foruma. U suradnji sa Splitsko-dalmatinskom županijom 16. 10. 2023. održan je okrugli stol naziva *Očuvanje morskog okoliša i obalnog prostora u Hrvatskoj*.

U 2023. godini, nakon prethodne pripreme, podnesen je zahtjev Trgovačkom sudu u Splitu za mirno rješenje spora radi zaštite kolektivnih interesa i prava na zdrav okoliš u predmetu *Dugi Rat* (30. 3. 2023.). Naime, radi se o šteti u morskome i obalnom okolišu nastaloj nesaniranjem troske u tvorničkom krugu bivše tvornice ferolegura Dalmacija koja se nalazi na samoj obali u mjestu *Dugi Rat*. Zahtjev je podnesen na temelju odredbe članka 186. Zakona o parničnom postupku i upućen Županijskom državnom odvjetništvu u Splitu, Građansko-upravnom odjelu. Ovo je obvezni korak pri podnošenju tužbe za zaštitu kolektivnih prava i interesa. S obzirom na to da na Zahtjev za mirno rješenje spora nismo dobili odgovor, nakon isteka roka za odgovor na predmetni zahtjev posljedično je podnesena tužba (20. 7. 2023.). Zahtjev za mirno rješenje spora, kao i tužba, podnio je opunomoćenik Sunca – zajednički odvjetnički ured Ivane Krstulović i Andree Tvrdić. Na tužbu smo zaprimili odgovor 13. 10. 2023. što upućuje na to da će sud ući u meritorno rješavanje spora, što smatramo svojevrsnim uspjehom. Naime, u predmetima u kojima ne postoji prethodna praksa suda, kao što je navedena parnica, stajališta suda služit će kao vrijedna saznanja na kojima možemo temeljiti daljnje pravne radnje i strateški usmjeriti djelovanje. Korištenje pravnog instituta kolektivne tužbe u zaštiti okoliša pionirski je potez u pravu okoliša kojim se nastojalo zaštititi pravo lokalnog stanovništva na zdrav i čist okoliš, poticanjem sanacije onečišćenog područja u *Dugom Ratu*. U slučaju negativnog rezultata ove parnice, on će se koristiti za zagovaranje pravne regulacije takvog instituta unutar Zakona o zaštiti okoliša kako bi se adresirala potencijalna šteta koju nepropisno postupanje može prouzročiti za zdravlje i okoliš građana. Kako bismo doprinijeli pronalasku rješenja za ovaj okolišni problem, sudjelovali smo na studijskom putovanju u Norvešku (kolovoz) i posjetili mjesto na kojem je provedena sanacija slične tvornice. Također, sudjelovali smo na radionici u *Dugom Ratu* (17. 10. 2023.) na kojoj su se razmatrala rješenja za sanaciju s norveškim stručnjacima te studentima. Ove aktivnosti proveden su u okviru projekta

Strategije cjelovitog oporavka obalnih brownfield područja (2023. – 2024.) čiji je nositelj Građevinski fakultet iz Zagreba, a Sunce jedan od partnera.

Ukupno smo u 2023. objavili 15 mišljenja na sljedeće teme: digitalni otpad; ekološki dug; uključivanje edukacijskih programa organizacija civilnog društva u obrazovne ustanove; sadržaj Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama (stav Zelenog foruma); osvrt na izvješće o ranom upozorenju EU-a o ostvarenju ciljeva odvojenog prikupljanja otpada; podrška inicijativama za smanjenje plastike; donošenje EU Uredbe o ambalaži i ambalažnom otpadu; dva mišljenja vezana za ostvaren napredak u gospodarenju otpadom, izrađena u okviru projekta *JEDRO – Javne politike za održivi društveni razvoj: voda, energetika, otpad*, te smjernice nastale u okviru projekta; donošenje EU Uredbe za obnovu prirode; očuvanje morskog okoliša i obalnog prostora; zagovarački napori Zelenog foruma za osiguravanje financiranja okolišnih organizacija civilnog društva. Devet mišljenja popraćeno je u medijima. Ukupno su tijekom 2023. provedene dvije zagovaračke kampanje: *More puno života* i *Održivo gospodarenje otpadom*.

Slika 1: Fotografije obuhvaćene Strateškim ciljem 3, arhiva Sunca

(A – prosvjed na Bačvicama u suradnji s građanskom inicijativom *Javno je dobro* i Zelenim forumom; B – okrugli stol na temu *Očuvanje morskog okoliša i obalnog prostora*; C – nesanirana troska u tvorničkom krugu bivše tvornice ferolegura Dalmacija u Dugom Ratu; D – građevinski otpad na Drveniku Velom)

2.4. Strateški cilj 4: *Doprinos povećanju učinkovitosti sektora zaštite prirode s naglaskom na očuvanje morskih ekosustava*

Godina 2023. obilježena je završetkom nekoliko značajnih dugotrajnih nacionalnih projekata zaštite prirode – projekata u kojima smo sudjelovali te koji su iznjedrili važne rezultate. Dovršili smo trogodišnji proces izrade osam planova upravljanja koji obuhvaćaju čak 23 zaštićena područja i 70 područja ekološke mreže (36 morskih i 34 kopnenih) na području ušća Krke, otoka Hvara, Malostonskog zaljeva, Pelješca, Korčule, Sniježnice, Konavoskog polja i Mljeta. Planovi upravljanja prošli su proces javne rasprave, službeno su ih usvojile nadležne institucije i objavljeni su na mrežnim stranicama Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja. Planovi upravljanja predstavljaju ključne strateške dokumente za postizanje učinkovite zaštite ovih područja u narednih 10 godina.

Završen je petogodišnji projekt LIFE Artina kojim je identificirano čak pet novih morskih područja značajnih za morske ptice, dok su dva već postojeća proširena. Za navedena područja predložene su mjere njihova očuvanja. Rezultati projekta podijeljeni su s ključnim dionicima cijelim nizom događanja i materijala, od kojih je najznačajnija završna konferencija projekta koja se održala u svibnju. Izrađene su i podijeljene *Preporuke proizašle iz testiranja prilagođenih alata za smanjenje slučajnog ulova morskih ptica u okviru projekta LIFE Artina te Stajalište projekta o mjerama za smanjenje utjecaja ribolovnih aktivnosti na osjetljive vrste morskih ptica u Hrvatskoj*. Izrađena je socioekonomska analiza utjecaja projekta i njegova utjecaja na stavove i mišljenja ciljnih skupina. Dio projekta bio je usmjeren na morski otpad i kompostiranje te edukaciju djece. Rezultati ovih aktivnosti u 2023. godini predstavljeni su u strateškom cilju 1: *Doprinos u uspostavi sustava održivog gospodarenja otpadom na kopnu i moru* te strateškom cilju 2: *Povećana razina okolišno-odgovornog ponašanja šire javnosti i ciljanih skupina*.

Završen je dvogodišnji projekt nacionalnog kartiranja morskih staništa i, nakon gotovo dvadeset godina našeg zagovaranja, Hrvatska je konačno dobila kvalitetnu kartu morskih staništa koja je osnova za učinkovito upravljanjem morskim resursima Jadrana. Uslugu kartiranja proveo je hrvatski konzorcij koji je okupio više od 200 stručnjaka. U suradnji s Institutom za oceanografiju i ribarstvo u terenskom prikupljanju i obradi podataka sudjelovalo je i Sunce. Sudjelovali smo u kartiranju nekoliko otoka u splitskom akvatoriju s preko 500 snimljenih transekata metodom *drop-down* kamere, od čega ih je 150 bilo u 2023. godini. Snimke smo i analizirali te unosili u središnju bazu podataka. Proveli smo i redovito godišnje praćenje stanja livada u PP *Telašćica*, NP *Mljet* i PP *Kornati* te izradili izvješća o stanju.

Godina je bila vrlo intenzivna u području donošenja zakonodavnih i strateških akata povezanih sa zaštitom prirode. Sudjelovali smo na čak 12 javnih rasprava čiji su rezultati prikazani u poglavlju 2.5. (*Program mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem Republike Hrvatske 2022. – 2027.*; Pravilnik o zaštiti riba i drugih morskih organizama i kriterijima za utvrđivanje visine naknade za počinjene štete; Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o morskom ribarstvu; *Savjetovanje s javnošću za Prijedlog pravilnika o provedbi mjere I.7. Otkup ribolovnih prava*; Pravilnik o sadržaju plana upravljanja pomorskim dobrom; *Savjetovanje s javnošću o Nacrtu prijedloga Pravilnika o stručnom osposobljavanju pomorskih i lučkih redara*; *Plan rasporeda nautičkih sidrišta Splitsko-dalmatinske županije*; *Prijedlog Plana upravljanja Zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Dugog otoka (PU 6128)*; *Plan upravljanja područjem ekološke mreže Srednji kanal – Murtersko more (PU 6130)*; *Plan upravljanja područjem Parka prirode Telašćica*

2023. - 2032; Plana upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže (PU 6105) Hvar. Sudjelovali smo i na osam javnih izlaganja za osam planova upravljanja čiju smo izradu vodili.

Nastavili smo sudjelovati u Odboru za praćenje provedbe programa *Program za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021. - 2027. godine*. Postali smo članica novoosnovanog Otočnog odbora Paklenih otoka, pod koordinacijom Grada Hvara. U suradnji s mrežom Seas at Risk i drugom BIOM zagovarali smo da hrvatski europarlamentarci usvoje EU Uredbu o obnovi prirode.

Slijedom Strategije EU za bioraznolikost do 2030. značajan dio našeg rada usmjerili smo na izradu stručnih studija za potrebe proglašavanja novih zaštićenih područja na moru te na pomivanje potreba za većim površinama zaštite i učinkovitijom zaštitom. Za Javnu ustanovu *More i krš* izradili smo studiju o ribolovnim pritiscima i stavovima ribara i ronioca za potrebe izrade stručne studije za proglašenje zaštite na morskom dijelu oko Paklenih otoka. Studiju smo predstavili u Hvaru na dvodnevnoj radionici za dionike, s međunarodnim sudjelovanjem. Sudjelovali smo i na panel-raspravi na Biševu vezano za zone stroge zaštite u Jadranu i proglašenje zaštite na području Rt Stupišće te predstavili rezultate studije koju smo radili u 2022. godini za potrebe proglašenja zaštite na ovom području. Sudjelovali smo na panelu organizacije WWF Adria u Splitu vezano za nova morska zaštićena područja u Jadranu i kontrolu ribolova. Organizirali smo i sudjelovali u posjetu PECH odbora Europske komisije na Paklenim otocima. Putem koordinacijskog odbora LIFE Artina projekta zagovarali smo prema MINGOR-u da se utvrđena IBA područja putem projekta (njih pet) proglašavaju službenim SPA područjima ekološke mreže.

Osmislili smo i proveli komunikacijsku kampanju naziva *More puno života*, kako bismo bolje informirali javnost o potrebama novih zaštićenih područja u moru, posebice zona stroge zaštite.

Sredinom godine započeli smo projekt *EFFICIENTN2K - Jačanje institucionalne suradnje u nadzoru i provedbi zaštite u zaštićenim morskim područjima Natura 2000*, kojim smo započeli analizu zakonodavnog okvira, nadležnosti i kapaciteta službi za postupanja kako bismo bolje razumjeli probleme u učinkovitosti nadzora i mogućnosti za unaprjeđenje. Svi ovi projekti i aktivnosti bavili su se i pitanjima očuvanja livada posidonije koja je i dalje u fokusu našeg rada.

Aktivno smo sudjelovali u devet događanja međunarodnih mreža Seas at Risk, Mediterranean Posidonia Network i BioNET te prvi put bili sudionici simpozija PIM mreže za očuvanje malih otoka Sredozemlja. Sudjelovali smo na dodatnih 14 događanja drugih nacionalnih i međunarodnih događanja raznih organizacija kako bismo bolje upoznali trendove u zaštiti prirode te dijelili iskustva.

Slika 5: Fotografije s događanja obuhvaćene Strateškim ciljem 4, arhiva Sunca

(A - zaštita prirode i socioekonomski utjecaj LIFE Artina projekta u Lastovu; B - izrada nacionalne karte morskih staništa; C - predavljanje Studije o utvrđivanju vrste i opsega sadašnjih ribolovnih aktivnosti te prijedloga preporuka za očuvanje morskog ekosustava Paklenih otoka; D - monitoring morske cvjetnice *Posidonia oceanica* u Nacionalnom parku Kornati)

2.5. Prilog: Popis sudjelovanja u kreiranju javnih politika

Javna savjetovanja

Sudjelovanje u javnim savjetovanjima i radnim skupinama, medijsko zagovaranje i promicanje mišljenja ciljanim skupinama te širem građanstvu važan je segment našeg djelovanja i provlači se kroz **sva četiri cilja Starteškog plana**. Pritom smo usmjereni na politike povezane sa zaštitom okoliša, prirode, održivog razvoja, ali i onih koje mogu utjecati na rad i djelovanje organizacija civilnog društva.

Nedostaci portala e-Savjetovanje, navedeni u našem izvještaju o radu iz 2022. godine, uočeni su tijekom sudjelovanja na savjetovanjima i u 2023. godini. Ovo se odnosilo na preglednost, primjerice neomogućavanje komentiranja pojedinih članaka, nejasna obrazloženja o *prihvatanju, djelomičnom prihvatanju ili neprihvatanju* pojedinih komentara u izvješćima o provedenim savjetovanjima, olako korištenje mogućnosti *primljeno na znanje*. Tijekom godine provodili smo analizu učinka sudjelovanja u pojedinim javnim raspravama u kojima smo sudjelovali. Analiza je provedena na temelju metodologije razvijene krajem 2022. godine. Kašnjenje u objavama izvješća s provedenih savjetovanja te nepostojanje informacije o tome je li, i kada, akt za koji je provedeno savjetovanje uopće usvojen dodatno su otežavali provedbu analize za pojedina savjetovanja. Naime, i nakon objavljenog izvješća bilo je potrebo sačekati konačne verzije usvojenih dokumenta te uspoređivati navode u izvješću s verzijama dokumenta objavljenima tijekom javnog savjetovanja. To je za složene dokumente, poput planova i strategija, iznimno zahtjevan proces. Unatoč navedenim nedostacima, samim korištenjem portala e-Savjetovanja ostvaren je napredak u otvorenosti i učinkovitosti ovih procesa te, u konačnici, ukvalitetnijem sudjelovanju i uključivanju javnosti. Međutim, postoji i dalje naklonost pojedinih tijela da za javna savjetovanja ne koriste ovaj portal kao primjerice e-savjetovanje Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja za *Program mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem Republike Hrvatske 2022. – 2027.*, koji je, nakon prethodnog savjetovanja provedenog putem mrežne stranice Ministarstva, završio na e-Savjetovanju. Pritom javnost nije upućena kako će postupak donošenja dokumenta izgledati. Također, tu je i čitav niz savjetovanja za donošenje lokalnih planskih i strateških dokumenata, primjerice u 2023. savjetovanje za nacrt plana *Strategija razvoja grada Splita do 2030. godine* koje je provedeno putem mrežne stranice Grada Splita. U radu radnih skupina zamijećeno je kako se često one osnivaju za donošenje i praćenje provedbe strateških i planskih dokumenata. Međutim, nakon izrade dokumenta, često prešutno prestaju s radom. To je slučaj, primjerice, s Partnerskim vijećem za izradu i provedbu Strategije Grada Splita za 2030. U nastavku donosimo pregled savjetovanja te sažetke procjene našeg učinka za ona savjetovanja za koje je to bilo moguće učiniti.

Strateški cilj 1

- **Prijedlog Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2023. – 2028. godine**

Korištenjem portala e-Savjetovanje sudjelovali smo u javnoj raspravi u razdoblju od 27. 2. 2022. do 30. 3. 2023. Nositelj izrade dokumenta bilo je Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja. Uputili smo 50 komentara na Plan različite razine složenosti. U izvješću po provedenom savjetovanju istaknuto je kako 20 komentara prihvaćeno, tri su djelomično prihvaćena, 17 komentara nije prihvaćeno, devet komentara je primljeno na znanje, a za jedan komentar navedeno je kako je ispravljeno. Većina komentara koji su se odnosili na sustavne probleme vezane za gospodarenje otpadom, nedovoljna ulaganja u razvoj tržišta za sekundarne sirovine, neodrživu, i za građane i okoliš skupu, politiku izgradnje županijskih centara za gospodarenje otpadom primljeni su na znanje. Ovo je već uočen obrazac tijela državne uprave. Nadalje, komentari vezani za dopunu pojedinih poglavlja vezano za kompostiranje te nužnost izgradnje kompostana na otocima i u dijelovima Hrvatske u kojima one ne postoje, što je primorski i južni dio Hrvatske, najvećim su dijelom prihvaćeni. Predložene su dopune uvrštene, ali ne kao mjera, već unutar opisa pojedinih poglavlja. Komentari kojima smo pokušali unaprijediti provedbu ponovne uporabe, zahtjevima za izričito uvrštavanje mjera povezanih s otvaranjem centara za ponovnu uporabu te predviđanjem financijskih sredstva za njih, kao i povišenjem ciljeva za izrađivače za udio proizvoda u višekratnoj ambalaži s 5 % na 10 %, označeni su kao prihvaćeni. Međutim, provjerom konačne verzije Plana utvrđeno je kako nisu navedeni u Planu onako kako je zatraženo. Tako je njihovo ostvarenje podložno tumačenjima nadležnih tijela za provedbu Plana. Komentari vezani za provedbu prvog prioriteta u gospodarenju otpadom *smanji stvaranje otpada*, koji su bili umjereni na uspostavu konkretnih mjera za izbjegavanje nastanka otpada od jednokratnih plastičnih vrećica, ostale jednokratne ambalaže (poput kašeta za ribe i plastičnog ribolovnog alata) te uspostavu mjera za pronalazak zamjenskih višekratnih rješenja nisu prihvaćeni. Tražene dopune vezane za stanje morskog otpada usvojene su, međutim, nije usvojen prijedlog mjere uvođenja stalnog monitoringa morskog otpada. Plan je Vlada usvojila 28. 6. 2023.

Analiza savjetovanja iz 2022. godine

- **Pravilnik o ambalaži i otpadnoj ambalaži, plastičnim proizvodima za jednokratnu uporabu i ribolovnom alatu koji sadržava plastiku**

Korištenjem portala e-Savjetovanje sudjelovali smo u javnoj raspravi u razdoblju od 10. 11. do 10. 12. 2022. Nositelj izrade dokumenta bilo je Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja. Iako je očekivan, premda je objava izvještaja o provedenom savjetovanju bila 10. 1. 2023., Pravilnik je pod pritiskom EU-a, ali i okolišnih udruga, usvojen tek 15. 11. 2023. kada je objavljeno i izvješće sa savjetovanja. Procjena učinka bit će napravljena u 2024. godini.

Strateški cilj 2

- **Smjernice za kreiranje javnih politika za razvoj volonterstva na razini grada Splita**

U 2023. sudjelovali smo u okruglom stolu koji je organizirala Udruga MI 2. 6. 2023. s ostalim predstavnicima udruga s područja grada Splita. Tema okruglog stola bile su smjernice za kreiranje javnih politika za razvoj volonterstva u gradu Splitu. Točnije, raspravljalo se o prioritarnim područjima u razvoju lokalnog volonterstva. Proces je nastavljen izradom radne verzije dokumenta koji je napravljen zahvaljujući participativnom sudjelovanju lokalnih udruga, a pod koordinacijom Udruge MI. Smjernice obuhvaćaju različite dionike u području volonterstva – od javnih ustanova do privatnog sektora. Predstavljanje izrađenih smjernica održalo se 20. 10. 2023. Na predstavljanju je ustanovljeno kako su one dovoljno kvalitetno raspisane, ali je potrebno veće uključivanje Grada Splita u vidu različitih suradnji s lokalnim udrugama, promicanju volonterstva i sl.

- **Nacrt prijedloga Nacionalnog programa za mlade za razdoblje od 2023. – 2025. godine**

Korištenjem portala e-Savjetovanje sudjelovali smo u javnoj raspravi u razdoblju od 16. 3. do 16. 4. 2023. Izradu dokumenta nosio je Središnji državni ured za demografiju i mlade. Tijekom razdoblja javnog savjetovanja sudjelovali smo i u javnoj raspravi na nacrt prijedloga programa za mlade za razdoblje od 2023. – 2025. godine koju je 6. 4. 2023. organizirala Info zona u suradnji sa Savjetom mladih Splitsko-dalmatinske županije, Savjetom mladih Grada Splita i Multimedijalnim kulturnim centrom Split. U raspravi je sudjelovalo dvadesetak pojedinca i predstavnika splitskih udruga, uključujući i Sunce. Komentari koje je Sunce imalo ticali su se najviše oblika rada s mladima, jačanja kapaciteta i formalizacije rada s mladima. Dodatno smo govorili o temi ekološke pismenosti i društveno-korisnog učenja kao oblika nastave u visokom obrazovanju. Od šest poslanih komentara na Nacionalni program za mlade, samo je jedan komentar prihvaćen koji je ustvari kozmetički i mijenja jedino naslov mjere iz *Poticanje mladih na promoviranje zaštite okoliša* u *Poticanje mladih na zaštitu okoliša*. Ostali komentari nisu prihvaćeni, a najčešće su popraćeni komentarom da ili ne postoji potreba za donošenjem mjere ovog tipa ili da je komentirano već uvršteno u neki drugi planski dokument.

Strateški cilj 3

- **Izvješće pučke pravobraniteljice za 2022. godinu**

Na poziv pučke pravobraniteljice početkom godine dostavili smo podatke za dio potrebe izrade izvješća Pučke pravobraniteljice za 2022. godinu. Podatke smo dostavili za zaštitu okoliša i vezana prava građana iz kojih proizlaze prava na zdrav okoliš. Istakli smo aktualne povrede prava na pristup informacijama, prava na sudjelovanje javnosti te prava na pristup pravosuđu. Uz navedeno, izvijestili smo o pokrenutim i vođenim sporovima tijekom 2022. godine te oblicima i kvaliteti suradnje s tijelima javnih vlasti. Dodatno, istakli smo prepreke u radu, posebice glede kašnjenja ESF natječaja te problema u financiranju rada okolišnih organizacija civilnoga društva.

- **Javno savjetovanje za Nacrt Strategije razvoja grada Splita do 2030. godine**

U 2023. godini, kao ni u 2022., nije bilo sastanaka Partnerskog vijeća za izradu i provedbu Strategije Grada Splita za 2030. Međutim, u razdoblju od 1. 3. 2023. do 30. 3. 2023. provedeno je javno savjetovanje putem mrežnih stranica Grada Splita. Budući da dio naših komentara, prvenstveno vezanih za nedostatak biciklističke infrastrukture i gospodarenje otpadom u gradu Splitu, nije uvršten tijekom sudjelovanja u radu Vijeća, komentare smo ponovili putem javnog savjetovanja. Ovi komentari nisu prihvaćeni. Međutim, prihvaćen je komentar da se briše platforma Sinjaj.hr kao alat za praćenje stanja u okolišu budući da ju je Sunce ugasilo 2021. godine. Platforma je ugašena zbog nedostatka sredstva i interesa Grada Splita da zajednički sudjeluje u rješavanju zaprimljenih slučajeva i informiranju javnosti putem platforme. Međutim, ostao je istaknut Zeleni telefon Sunca kao trenutno jedini alat za praćenje narušavanja stanja okoliša u gradu Splitu. Strategija je usvojena na 21. sjednici Gradskog vijeća Grada Splita održanoj 25. rujna 2023. godine te je naknadno objavljeno i *Izvešće o provedenom javnom savjetovanju*.

- **Javno savjetovanje za Nacionalni plan razvoja održivog turizma 2021.-2027.**

Nositelj je izrade ovih dokumenata Ministarstvo turizma i sporta. Dokument se izrađivao na temelju *Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine* koja je usvojena u 2022. godini. Budući da tijekom sudjelovanja u radu radne skupine za izradu *Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine* i pratećeg *Nacionalnog plana razvoja održivog turizma 2021. – 2027.* naši komentari vezani za Plan nisu usvojeni, njih smo uputili i tijekom javnog savjetovanja koje se održalo na portalu e-Savjetovanje od 2. 6. do 2. 7. 2023. godine. Odaziv javnosti tijekom savjetovanja bio je iznimno malen, pri čemu su zaprimljeni samo komentari Sunca i jednog građanina. Ovakav odaziv dijelom ukazuje na ravnodušnost javnosti prema ovom planskom dokumentu, kao i na mogućnosti ikakvog utjecaja. Naši komentari odnosili su se na loše postavljene i neambiciozne pokazatelje za ishode ciljeva i pokazatelje rezultata, koji bi trebali osigurati ostvarenje jednog od strateških ciljeva Plana (*Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu*) te ukazati da se predviđene mjere zaštite okoliša primjereno i provode. Ovo se odnosi na pokazatelje vezane za zaštitu morskog sustava, kao i one vezane za gospodarenje otpadom. Naime, vrlo loši sustavi gospodarenja otpadom, posebice u obalnim županijama, uzrokuju značajne probleme za okoliš tijekom turističke sezone kada je pritisak zbog broja turista višestruko povećan. Niti jedan od 10 upućenih komentara te predloženih pokazatelja nije prihvaćen. Jedan komentar vezan za pokazatelje rezultata koji su utvrđeni do 2025., a Plan traje do 2027., primljen je na znanje.

- **Nacrt tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika**

Savjetovanje je provodila odvjetnička komora, a glavna primjedba odnosila se na prijedlog propisane minimalne nagrada od 1000 bodova, koja pripada odvjetniku za radnje u neprocjenjivim predmetima u okviru upravnih sporova, koja je prije iznosila 250 bodova. Naime, smatrali smo kako ovakvo povećanje može djelovati kao otežavajući i odvrćajući čimbenik za one građane i ekološke udruge koji putem upravnog spora djeluju u svrhu zaštite okoliša. O našim komentarima informirano je i Pučko pravobraniteljstvo. Primjedba je prihvaćena i u konačnoj verziji vrijednost ovakvih sporova smanjena na 500 bodova.

Analiza savjetovanja iz 2022. godine

- **Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (ZPDML)**

Nositelj izrade dokumenta bilo je Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture. S obzirom na javno savjetovanje, koje je provedeno krajem godine od 17. 11. 2022. do 17. 12. 2022., analiza učinka sudjelovanja napravljena je tek nakon što je Zakon usvojen, u srpnju 2023. godine. Rezultati su promovirani i putem mrežnih stranica Sunca, Zelenog foruma i pojedinih članica ([Sunce – Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj | Zeleni forum upozorava – sadržaj Zakona o pomorskom dobru unaprijeđen je, no pitanje je hoće li štititi privatne ili opće interese \(sunce-st.org\)](#)). Kao i s mnogim drugim zakonima čija provedba ima utjecaj

na okoliš i prirodu, ostaje nam pomno pratiti provedbu ovog Zakona kako bi se spriječili negativni utjecaji pojedinih ljudskih radnji, a koje smo među ostalim naglašavali tijekom savjetovanja: nasipavanje obale i dohranjivanje plaža. Nadalje, Zakon je propustio dati jasan okvir za upravljanje pomorskim dobrom na području ekološke mreže. To će značajno otežati očuvanje obalnih i morskih staništa sukladno Direktivi o staništima Europske unije, posebice zaštitu od sidrenja i osiguravanje dobrog stanja očuvanosti livada posidonije.

Strateški cilj 4

- **Prijedlog pravilnika o zaštiti riba i drugih morskih organizama i kriterijima za utvrđivanje visine naknade za počinjene štete**

Nositelj izrade ovog Pravilnika bilo je Ministarstvo poljoprivrede. Savjetovanje je provedeno u razdoblju od 24. 2. do 25. 3. 2023. Sunce je sudjelovalo putem e-Savjetovanja te su predložene izmjene djelomično prihvaćene. Minimalna referentna veličina za izlov jegulje izmijenjena je u usvojenoj verziji dokumenta prema prijedlogu Sunca, kao i ostatka stručne javnosti.

- **Prijedlog pravilnika o provedbi mjere I.7. „Otkup ribolovnih prava“**

Nositelj izrade ovog Pravilnika bilo je Ministarstvo poljoprivrede. Savjetovanje je provedeno u razdoblju od 12. do 26. 10. 2023. Sunce je sudjelovalo putem e-Savjetovanja. Predložene izmjene nisu prihvaćene niti su izmjene provedene u konačnoj verziji dokumenta.

- **Prijedlog Pravilnika o sadržaju plana upravljanja pomorskim dobrom**

Savjetovanje je provelo Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture putem e-Savjetovanja u razdoblju od 6. 10. do 5. 11. 2023. Pravno je tumačenje savjetovanja čiji zadnji dan pada na neradni dan (nedjelju) da se produžuje na prvi radni dan (ponedjeljak). S obzirom da to nije vrijedilo za ovo savjetovanje, Sunce je komentare poslalo dopisom te ih je nadležno tijelo uzelo u obzir pri izradi izvješća o provedenom savjetovanju. Samo je jedna trećina predloženih izmjena prihvaćena. Doprinos Sunca vidljiv je kao dopuna članka 6., stavka 2.e usvojenog dokumenta, a vezan je za plan uklanjanja nezakonitih sidrenih blokova, lanaca, konopa i plutača za privez brodova.

- **Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o morskom ribarstvu**

Nositelj izrade ovih izmjena i dopuna Zakona o morskom ribarstvu bilo je Ministarstvo poljoprivrede. Savjetovanje je provedeno u vrlo kratkom razdoblju od 17. do 25. 11. 2023. (osam dana, od toga pet radnih dana). Sunce je sudjelovalo putem e-Savjetovanja, a komentari su se odnosili na kratak rok sudjelovanja suprotno dobroj praksi, proširenje odredbi zakona koje se tiču različitih kategorija zaštićenih područja (kako bi se ubuduće podzakonskim aktima u njima mogle regulirati ribolovne aktivnosti), kao i na ovlaštenje i osposobljavanje osoba za provođenje nadzora u tim područjima. Također, prijedlog Sunca bio je da se rješenja i odluke vezane za dopuštenje obavljanja ribolova u zaštićenim područjima, osim nadležnom ministarstvu, dostave i javnim ustanovama koje upravljaju tim područjima. Većina komentara primljena je na znanje, jedan komentar manje važnosti prihvaćen je, dok prijedlog o uključivanju javnih ustanova nadležno tijelo nije prihvatilo. Na sjednici Sabora održanoj 15. 12. 2023. donesen je zaključak da se prihvaća prijedlog zakona.

- **Nacrt prijedloga Pravilnika o stručnom osposobljavanju pomorskih i lučkih redara**

Nositelj izrade ovog Pravilnika bilo je Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture. Savjetovanje je provedeno u razdoblju od 29. 11. do 29. 12. 2023. Ovaj Pravilnik proizlazi iz Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama (NN 87/23) te, među ostalim, propisuje ovlaštene osobe za nadzor pomorskog dobra (uključujući zaposlenike javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima), kao i način njihova osposobljavanja. Sunce je dostavilo komentare putem e-Savjetovanja kako bi dalo doprinos povećanja učinkovitosti nadzora, a time i očuvanja morskih i obalnih ekosustava. Izvješće o provedenom savjetovanju objavljeno je u siječnju 2024. godine te komentari Sunca nisu prihvaćeni. Konačna verzija Pravilnika nije donesena.

- **Prijedlog Plana upravljanja područjem Parka prirode „Telašćica“ 2023. – 2032.**

Nositelj izrade ovog Plana bila je Javna ustanova *Park prirode Telašćica*. Javna rasprava provedena je od 13. 4. do 13. 5. 2023. Sunce dopisom putem elektroničke pošte dostavilo svoje komentare. Više od polovice komentara u potpunosti je ili djelomično usvojeno u konačnoj verziji Plana upravljanja. Prihvaćeni komentari vezani su za dopunu aktivnosti prema rezultatima praćenja stanja livada posidonije, koje Sunce provodi već dugi niz godina, te dopune vrednovanja i ostalih aktivnosti vezanih za prirodne vrijednosti Parka.

- **Prijedlog Plana upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže otoka Hvara**

Javnu raspravu provela je Javna ustanova *More i krš* u razdoblju od 24. 4. do 24. 5. 2023. Sunce je dopisom putem elektroničke pošte dostavilo svoje komentare vezane za mjere i aktivnosti smanjenja negativnog utjecaja otpadnih voda na ciljna staništa, koji su uvršteni u konačnoj verziji Plana. Također, Sunce je koordiniralo proces izrade ovog Plana, stoga je i sudjelovalo na javnom izlaganju održanom 23. 5. 2023. u Hvaru.

- **Prijedlog Plana upravljanja područjem ekološke mreže Srednji kanal - Murtersko more**

Javnu raspravu provela je Javna ustanova *Priroda Šibensko-kninske županije* u razdoblju od 17. 4. do 16. 5. 2023. Sunce je dopisom putem elektroničke pošte dostavilo svoje komentare. Za više od polovicu komentara nisu provedene izmjene u konačnoj verziji Plana. Dijelovi koji su izmijenjeni prema komentarima Sunca tiču se dopuna poglavlja vezanih uz ribarstvo i špilje na navedenom području.

- **Prijedloga Plana upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Dugog otoka**

Javnu raspravu provela je Javna ustanova *Natura Jadra* u razdoblju od 20. 3. do 20. 4. 2023. Sunce je dopisom putem elektroničke pošte dostavilo svoje komentare. Nešto više od polovice komentara je prihvaćeno. Doprinos Sunca vidljiv je u konačnoj verziji Plana putem provedenih izmjena koje se tiču prirodnih vrijednosti (grebena), ribarstva, utjecaja sidrenja, uklanjanja naplavina posidonije s plaža itd.

- **Prijedlog Programa mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem Republike Hrvatske 2022. – 2027.**

Javnu raspravu provelo je Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja u razdoblju od 2. 6. do 2. 7. 2023. Sunce je dopisom putem elektroničke pošte dostavilo svoje komentare. Komentari su bili povezani sa sljedećim područjima rada Sunca: sudjelovanje javnosti, ocjene utjecaja na okoliš, praćenje i smanjenje morskog otpada, uspostava novih zaštićenih područja i učinkovitost upravljanja, očuvanje livada posidonije te smanjenje slučajnog ulova. Nešto više od polovice jednostavnih komentara, koji zahtijevaju manje izmjene pojedinih dijelova riječi i rečenica, usvojen je, dok oni ključni, vezani za izradu mjera za očuvanje livada posidonije i provedbu EU Strategije bioraznolikosti do 2030., nisu usvojeni. Izmijenjeni nacrt

dokumenta postavljen je na ponovljeno javno savjetovanje putem portala e-Savjetovanje početkom 2024. Izostanak javnog savjetovanja putem platforme bila je i jedna od naših primjedbi tijekom javne rasprave u srpnju, provedene putem elektroničke pošte, kada je dokument bio dostupan samo na mrežnim stranicama Ministarstva.

- **Prijedlog plana rasporeda nautičkih sidrišta Splitsko-dalmatinske županije**

Nositelj je izrade ovog plana Splitsko-dalmatinska županija, Upravni odjel za turizam i pomorstvo. Javna rasprava provedena je u razdoblju od 4. 11. do 4. 12. 2023. Sunce je dopisom putem elektroničke pošte dostavilo svoje komentare. Nije objavljeno izvješće o provedenoj raspravi, kao ni konačna verzija plana.

Nadalje, u okviru **organizacijskog cilja Održan kontinuitet djelovanja Sunca u procesima koji se odnose na razvoj i djelovanje civilnog društva**, uključili smo se i u sljedeća savjetovanja:

- **Uredba o kriterijima za utvrđivanje korisnika i načinu raspodjele dijela prihoda od igara na sreću za 2023. godinu**

Nositelj provedbe javnog savjetovanja bilo je Ministarstvo financija. Savjetovanje se provelo u vrlo kratkom roku od 10 dana u razdoblju od 1. 3. do 10. 3. 2023. Na ovo se tijekom savjetovanja osvrnulo i Pučko pravobraniteljstvo, obrazlažući *kako je ovako kratko savjetovanje u suprotnosti s općim pravilom o preferiranoj duljini trajanja e-savjetovanja u trajanju od 30 dana, čime se potencijalno smanjuje krug subjekata koji će biti u mogućnosti prijedlog akta komentirati, odnosno, sužava mogućnost participacije javnosti u njegovu donošenju*. Ključni komentar zagovaran na razini Zelenog foruma, pa tako i Sunca, bilo je uvrštavanje zasebne kategoriju zaštite okoliša i prirode među kategorije kojima se utvrđuje postotak financiranja. On nije prihvaćen uz obrazloženje *kako se područje djelovanja organizacija kojima se raspodjeljuje dio prihoda od igara na sreću ne propisuje Uredbom, već je isto propisano člankom 8. Zakona o igrama na sreću. Uredba ne može izlaziti iz okvira utvrđenog Zakonom*.

- **Pravila za sufinanciranje projekata organizacija civilnoga društva ugovorenih u okviru programa Europske unije i inozemnih fondova za 2023. godinu**

Nositelj izrade dokumenta bio je Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske. Savjetovanje je provedeno od 14. 3. do 13. 4. 2023. Ključni komentari odnosili su se na povećanje udjela sufinanciranja LIFE projekta, kao i na omogućavanje sufinanciranja višegodišnjih projekata koji započinju u godini kada se udruga prijavljuje na natječaj, neovisno o njihovom trajanju u toj godini. Oba su komentara prihvaćena te je postotak sufinanciranja LIFE projekta povećan s 40 % na 50 %.

Radne skupine

Strateški cilj 1

- **Radna skupina i povjerenstvo za izradu Pravilnika o ambalaži i SUP direktivi**

U 2022. nije bilo sastanaka Radne skupine. Međutim, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja krajem godine pokrenulo je javno savjetovanje za *Pravilnik o ambalaži i otpadnoj ambalaži, plastičnim proizvodima za jednokratnu uporabu i ribolovnom alatu koji sadržava plastiku* na kojem smo sudjelovali. Pravilnik još nije usvojen.

Strateški cilj 2

- **Odbor dionika u projektu *The European University of the Seas Sveučilišta u Splitu***

Održan je jedan *online* sastanak dionika 20. 4. 2023., a drugi uživo u Splitu 28. 11. 2023. u organizaciji UNIST-a kao dio projekta *SEA-EU 2.0*. Na sastanku smo prisustvovali i predstavili Sunce i potrebe Sunca u narednom razdoblju. Članica je odbora dionika u ime Sunca Margita Radman.

Strateški cilj 3

- **Partnersko vijeće za izradu i provedbu *Strategije Grada Splita za 2030.***

Tijekom 2023. nije bilo sastanaka vijeća. Donošenjem Strategije Vijeće je prestalo s radom, iako u *Rješenju o osnivanju, imenovanju, sastavu i djelokrugu rada Partnerskog vijeća za Strategiju razvoja u grada Splita do 2030. godine* u prvom stavku stoji kako je Vijeće osnovano za sudjelovanje u postupku donošenja i praćenju provedbe Strategije. Rezultati sudjelovanja u javnom savjetovanju za Strategiju opisani su pod poglavljem javna savjetovanja.

Ostaje na Gradu Splitu kao nositelju provedbe Strategije utvrditi načine i osigurati praćenje provedbe Strategije, a na nama da na ove propuste upozoravamo.

- **Partnersko vijeće Splitsko-dalmatinske županije za izradu *Plana razvoja Splitsko-dalmatinske županije za razdoblje 2021. – 2027.***

Tijekom 2023. nismo zaprimili poziv za sudjelovanje u radu Vijeća.

- **Savjetodavno vijeće za integralno planiranje i upravljanje obalnim područjem Splitsko-dalmatinske županije**

Održan je jedan sastanak 26. 4. 2023. na kojem je sudjelovala zaposlenica Hajdi Biuk. Tema sastanka bila je predstavljanje dokumenta *Smjernice za unaprjeđenje plana upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem Splitsko-dalmatinske županije u dijelu erozija plaža* (naručitelj Javna ustanova RERA SD, izrađivač tvrtka Obala d.o.o.).

- **Radna skupina za izradu *Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine i Nacionalnog plana razvoja održivog turizma od 2021. do 2027. godine***

Članica radne skupine u ime Sunca je Gabrijela Medunić-Orlić, a zamjenica Tihana Arapović. Tijekom 2023. godine održan je jedan *online* sastanak za predstavnike udruga vezano za cilj *Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu*. Svoje komentare dostavili smo e-poštom nakon sastanka. Međutim, oni nisu uvršteni pa smo ih uputili i tijekom javnog savjetovanja za ovaj dokument koje se provodilo od 2. 6. do 2. 7. 2023. Rezultati su opisani pod poglavljem *Javna savjetovanja*. Donošenjem plana radna skupina, koja je osnovana isključivo za izradu plana, prestala je s radom.

- **Partnersko vijeća za izradu i provedbu Plana upravljanja starom gradskom jezgrom grada Splita**

Sastanak radne skupina za praćenje implementacije Plana upravljanja starom gradskom jezgrom grada Splita održan je 8. 11. 2023., međutim, na njemu nismo sudjelovali zbog ostalih obveza.

Strateški cilj 4

- **Radna grupa za zaštićena područja i područja s posebnom regulacijom ribolova**

Radnu skupinu osnovalo je 1. 2. 2022. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za ribarstvo. U radnu skupinu imenovane su Zrinka Jakl i Ivana Krstulović kao zamjena. Tijekom 2023. nije bilo aktivnosti.

- **Radna skupina za zaštitu periske**

Ova radna skupina aktivna je *online* listom e-adresa. Ovim kanalom dobivamo i dajemo informacije o stanju plemenite periske na terenu, pronalasku živih jedinki, postavljanju kolektora za mlađ, uspješnosti održavanja jedinki u akvarijima i sl. Sudjelovali smo na godišnjem sastanku skupine koji je održan 16.-17.3.2024. u Omišu, gdje su predstavljene provedene aktivnosti i primjeri dobre prakse te plan unaprjeđenja budućih aktivnosti za razdoblje 2023.-2025.

- **Odbor za praćenje provedbe Programa za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021. – 2027. godine**

U okviru rada Odbora za praćenje provedbe Programa za ribarstvo i akvakulturu RH 2021. – 2027., 11. 4. 2023. sudjelovali smo na glasanju za prijedlog kriterija za odabir operacija u okviru mjera: *Pripremna potpora, Prerada proizvoda ribarstva i akvakulture, Produktivna ulaganja u akvakulturu, Trajni prestanak ribolovnih aktivnosti*. Unutar mjera *Prerada proizvoda ribarstva i akvakulture* i *Produktivna ulaganja u akvakulture* jedan je od kriterija *Zaštita okoliša i energetska učinkovitost*. Poslana je primjedba vezana uz taj kriterij/podkriterije. S obzirom na to da rezultati monitoringa morskog otpada ukazuju na značajan udio onog koji dolazi upravo iz akvakulture i ribarstva, predložili smo uvođenje podkriterija kojim se potiče smanjenje otpada u proizvodnji, posebice plastičnog, kao i principa cirkularne ekonomije, te naveli odgovarajuće reference. Međutim, odgovor nismo dobili, a u završnom dokumentu na mrežnim stranicama ([Programsko razdoblje 2021.-2027. – EU Ribarstvo](#)) vidljivo je da primjedbe nisu prihvaćene.

- **Otočni odbor Paklenih otoka**

Sunce je sudjelovalo na sastanku formiranja Otočnog odbora 20. 11. 2023. u Hvaru te su kao članice imenovane Zrinka Jakl i Ana Miletić. Otočni odbor Paklenih otoka okuplja ključne dionike arhipelaga (tijela javne vlasti, nevladine organizacije, institute, stanovnike, poduzetnike) oko zajedničke vizije i planiranja održivog razvoja te očuvanja okoliša. Javna ustanova *More i krš* na sastanku je predstavila prvu analizu stanja Paklenih otoka s osvrtom na teme: turizam, otpad, energija, voda i biološka raznolikosti, a koja je preduvjet izrade strateškog plana otočja. Otočni odbor mjesto je za raspravu, posredovanje i dijalog, a cilj mu je provedba zajedničkih akcija kako bi se izbjegli sukobi između ljudskih aktivnosti i očuvanja prirodnih resursa. Transparentnim i konsenzusnim postupkom članovi Otočnog odbora zajednički će predlagati, usmjeravati i pratiti mjere planirane za postizanje ciljeva postavljenih u strateškom planu otočja.

Nadalje, u okviru **organizacijskog cilja Održan kontinuitet djelovanja Sunca u procesima koji se odnose na razvoj i djelovanje civilnog društva** uključili smo se i u:

- **Radnu skupinu za izradu Nacionalnog plana stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2024. – 2030. godine**

Članica radne skupine za područje zaštite okoliša i održivog razvoja u ime Sunca je Gabrijela Medunić-Orlić, koja ujedno predstavlja i Zeleni forum. Zamjena je Željka Rajković iz Udruge BIOM. Tijekom 2023. osim naših ponovljenih upita vezanih za trenutnu situaciju s izradom Plana, nije bilo nikakvih aktivnosti ove radne skupine. Posljednja informacija iz Ureda za udruge Vlade RH bila je u jesen 2023., kada je rečeno da je dokument uobličen i planira se unutarnje savjetovanje u vrlo skoro vrijeme o čemu ćemo biti obaviješteni. Važno je istaknuti kako proces stvaranja strateškog i planskog okvira traje već osam godina bez ikakvih rezultata. Posljednji strateški dokument usmjeren na razvoj organizacija civilnog društva (OCD-ova) odnosio se na razdoblje od 2012. do 2016. godine. Ured za udruge započeo je inkluzivni i participativni proces donošenja strategije za razdoblje od 2017. do 2021., međutim ona nikada nije donesena. Isti proces ponovno je započet 2021. godine. Bez strateškog okvira propuštene su i prilike za jačanje institucionalnog, normativnog i financijskog okvira za potporu civilnom društvu. To se dijelom i odrazilo na korištenje EU sredstava, učinkovitost programiranja, provedbe i praćenja provedbe projekata OCD-ova. Nesigurno okruženje smanjilo je u konačnici učinkovitost OCD-ova u postizanju ciljeva zbog kojih su osnovani, negativno se održavajući na razvoj demokracije u RH. U izvješću o vladavini prava za 2023. Europske komisije, kao jedan od nedostataka, upravo je istaknuto i nedonošenje ovog plana.

- **Savjet za razvoj civilnoga društva**

U ime Sunca i Zelenog foruma Gabrijela Medunić-Orlić odabrana je kao zamjenica člana 8. saziva Savjeta za razvoj civilnoga društva za područje zaštita okoliša i održivi razvoj iz reda udruga. Kao članica odabrana je Željka Rajković iz udruge BIOM. Imenovanje se odnosi na razdoblje 2023. – 2026. Rezultati glasanja objavljeni su u srpnju 2023., a odluka o imenovanju donesena je 21. 12. 2023. Konstituirajuća sjednica najavljena je za 22. 1. 2024.

Zagovaranje sudjelovanjem na javnim skupovima i događanjima

Sudjelovali na događanjima opisanima pod rezultatima vezanima uz četiri strateška cilja. Nadalje, dio sudjelovanja opisan je i pod rezultatima projekata i usluga provedenih u okvir programa i odjela u proširenoj verziji izvješća. Zagovaranje se u 2023 godini provodilo i sudjelovanjem na dolje navedenim događanjima, bilo kao sudionici ili izlagači.

Strateški cilj 1

- *okrugli stol Hrvatska bez jednokratne plastike?* (Tea Kuzmičić Rosandić, 9. 2. 2023., Zagreb)
- *Konferencija o zaštiti voda i mora od onečišćenja plastikom i mikroplastikom* u organizaciji Ministarstvo vanjskih poslova (Tea Kuzmičić Rosandić, 29. 12. 2023., Zagreb)

n Strateški cilj 2

- rasprava fokus-grupe – sastanak dionika (interesno utjecajnih skupina) za novi studij *Održivo upravljanje organizacijama* na Ekonomskom fakultetu u Splitu, Turquoise projekt (Gabrijela Medunić-Orlić, 16. 1. 2023., sudjelovanje *online*, ostali sudionici uživo)
- panel-rasprava *Priroda u društvu*, u organizaciji Gradske knjižnice Marka Marulića (Tea Kuzmičić Rosandić, panelist, 23. 2. 2023., Split)
- *online* fokus-grupa *Izazovi u financiranju i vrednovanju neformalnih obrazovnih programa* u organizaciji OCD-a Kuća ljudskih prava (Margita Radman, 6. 3. 2023., *online*)
- konferencija *Od učionice do zajednice – učinkovite strategije za kvalitetan građanski odgoj i obrazovanje* u organizaciji Hrvatskog debatno društvo (Margita Radman, 31. 5. – 1. 6. 2023., Zagreb)

n Strateški cilj 3

- 41. sjednica Saborskog odbora za zaštitu okoliša na temu prijedloga Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama (Gabrijela Medunić-Orlić u ime Sunca i Zelenog foruma, 24. 1. 2023, Zagreb)
- okrugli stol *Nacrt Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama* u organizaciji Veleučilišta ASPIRA, Pomorskog fakulteta u Splitu i Odjela za forenzične znanosti Sveučilišta u Splitu (Hajdi Biuk i Ivana Krstulović, izlagačice, 14. 3. 2023., Split)
- radionica *Academy Šipan Lighthouse - International Workshop on Sustainable Island Development* u organizaciji Službe za prijenos znanja MVEP-a, Akademije Šipan i Sveučilišta u Dubrovniku (Maja Jurić i Maja Golem, izlagačice, 8. i 9. 5. 2023., Suđurađ, otok Šipan)
- fokus-grupa *World Bank, FOCUS GROUP ON Croatia Blue Economy: Emerging sectors*, u organizaciji Ekonomskog fakulteta iz Splita (Zrinka Jakl, 12. 5. 2023., *online*)
- godišnje savjetovanje službenika za informiranje u organizaciji Ureda Povjerenika za informiranje (Hajdi Biuk, izlagačica, 28. i 29. 9. 2023., Split)

n Strateški cilj 4

- okrugli stol *Kočarski ribolov i Morski otpad – KRMA* u organizaciji Uprave ribarstva, Ministarstva poljoprivrede (Ana Miletić i Tea Kuzmičić Rosandić, 8. 5. 2023., Zadar)
- posjet delegacije EU parlamenta, European Parliament's Committee on Fisheries (PECH), (Ana Miletić i Zrinka Jakl, kao izlagačice, 20. 6. 2023., Hvar i Pakleni otoci)

- okrugli stol – diskusija s predstavnicima nevladinih organizacija, u organizaciji OECD-a – Misija u Republici Hrvatskoj, organizirana u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede – Uprava ribarstva (Zrinka Jakl, 18. 7. 2023., Zagreb/online)
- radionica *Održiva zaštićena područja kao ključna vrijednost za dobrobit ljudskog zdravlja* u organizaciji Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije (Vida Zrnčić i Matea Špika, voditeljice SWOT analize, 20. 7. 2023., Dubrovnik)
- okrugli stol *EU Strategija bioraznolikosti do 2030. – zajednički pristup za zaštitu 30 % Jadranskog mora* u organizaciji WWF Adria (Ana Miletić i Zrinka Jakl, 29. 9. 2023., Split)
- radionica *Blue Carbon Workshop* u organizaciji sljedećih organizacija/mreža: WWF Med, IUCN, French Biodiversity Agency (OFB), SPA/RAC, Blueseeds, Med Posidonia Network (Matea Špika, izlagačica, 6 – 8. 11. 2023., Carry-le-Rouet, Francuska)

Organizacijski cilj: Održan kontinuitet djelovanja Sunca u procesima koji se odnose na razvoj i djelovanje civilnog društva

- EEFG Spring meeting *Strengthening Environmental Philanthropy in Central and Eastern Europe: the Western Balkans* u okviru Phillea konferencije u organizaciji Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva (Zrinka Jakl, sudionica i izlagačica, 22. 5. 2023., Šibenik)
- Phillea konferencija, predstavljanje rada udruga, uz poster (Maja Golem i Zrinka Jakl, 24. 5. 2023., Nacionalni park Krka)
- 20 godina Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva (Gabrijela Medunić-Orlić, 6. 11. 2023., Zagreb)
- Nacionalna konferencija o volonterstvu u organizaciji udruge Dkolektiv (Marija Majić, 9. 11. 2023., Zagreb)
- 25 godina Sunca, 10. 11. 2023., Split.

2.6. Prilog: Popis projekata

Projekt	Odgovorni program/odjel Sunca	Glavni nositelj	Glavni donatori	Razdoblje provedbe	Ukupna vrijednost projekta za cijelo razdoblje provedbe
<i>LIFE Artina - Mreža za očuvanje morskih ptica u Jadranu / Seabird conservation network in the Adriatic</i>	Program zaštite prirode	Udruga BIOM	LIFE Program Europske unije, Ured za udruge Vlade RH, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost	1. 9. 2018. – 31. 8. 2023., projekt je produžen do 31. 12. 2023.	Doprinos Programa LIFE Europske unije iznosi 1.152.832 EUR (60 % ukupnog proračuna projekta). Projekt sufinanciraju: Ured za udruge, Vlada Republike Hrvatske (74.204,80 EUR) te Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (301.700,34 HRK). Ukupno odobren proračun projekta za Sunce iznosi 461.488,00 EUR, pri čemu Sunce treba osigurati 184.579,00 EUR sufinanciranjem (40 %).

Projekt	Odgovorni program/odjel Sunca	Glavni nositelj	Glavni donatori	Razdoblje provedbe	Ukupna vrijednost projekta za cijelo razdoblje provedbe
<i>EFFICIENTN2K – Jačanje institucionalne suradnje u nadzoru i provedbi zaštite u zaštićenim morskim područjima Natura 2000</i>	Program zaštite prirode	Sunce	EU, Interreg programa prekogranične suradnje Italija-Hrvatska (Prioritet programa 5 – Integrirano upravljanje za jaču suradnju), Small scale projekt	1. 8. 2023. – 31. 12. 2024.	Ukupan je iznos projekta 249.145,00 EUR, a sredstvima Europske Unije osigurano je 199.315,60 EUR. Projekt sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske sa iznosom 18.234,72 EUR.
<i>Plastic Smart Cities Croatia – Dubrovnik</i>	Program zaštite okoliša i održivog razvoja	Sunce	Grad Dubrovnik	1. 10. 2022. – 31. 1. 2023., projekt je produžen do 31. 3. 2023.	Ukupni je iznos projekta 19.000,00 HRK.
<i>Marine litter free Dalmatian Islands</i>	Program zaštite okoliša i održivog razvoja	Sunce	Dalmatian Islands Environment Foundation (DIEF), ogranak Conservation Collective	15. 8. 2023 – 15. 6. 2024.	9.940,00 EUR
<i>From river to the sea – let's be plastic free</i>	Program zaštite okoliša i održivog razvoja	Ronilački klub Submerus Calypso Diving	Beyond Plastic Med (BeMed) mikroinicijativa	1. 4. 2023. – 1. 10. 2024	3.000,00 EUR
<i>Karijera za zeleni i održivi turizam</i>	Program zaštite okoliša i održivog razvoja	Sunce	Ministarstvo turizma i sporta	1. 1. 2022. – 30. 6. 2023.	Ukupni je iznos projekta 251.004,73 HRK, pri čemu sufinanciranje MINTS-a iznosi 171.332,50 HRK.

Projekt	Odgovorni program/odjel Sunca	Glavni nositelj	Glavni donatori	Razdoblje provedbe	Ukupna vrijednost projekta za cijelo razdoblje provedbe
<i>Karijera za zeleni i održivi turizam</i>	Program zaštite okoliša i održivog razvoja	Sunce	Ministarstvo turizma i sporta	1. 7. 2023. – 28. 6. 2024.	Ukupni je iznos projekta 39.270,51 EUR, pri čemu sufinanciranje MINTS-a iznosi 25.956,00 EUR.
Suradnja na zaštiti mora u okviru kampanje <i>Biotherm Water Lovers</i>	Program zaštite okoliša i održivog razvoja	Sunce	BioTherm	1.7. 2023. – 31. 12. 2023.	10.000,00 EUR
<i>BicikliST</i>	Program zaštite okoliša i održivog razvoja	Sunce	Grad Split, Upravni odjel za urbanizam i izgradnju Odsjek za zaštitu okoliša	2. 5. 2023. – 31. 10. 2023.	2.200,00 EUR
<i>Splitska biciklijada</i>	Program zaštite okoliša i održivog razvoja	Sunce	Turistička zajednica Splitsko-dalmatinske županije	30. 6. 2023. – 17. 9. 2023.	1.600,00 EUR
<i>Splitska biciklijada</i>	Program zaštite okoliša i održivog razvoja	Sunce	Turistička zajednica grada Splita	30. 6. 2023. – 17. 9. 2023.	260,00 EUR
<i>Splitska biciklijada</i>	Program zaštite okoliša i održivog razvoja	Sunce	Split Parking	15. 6. 2023. – 1. 12. 2023.	260,00 EUR

Projekt	Odgovorni program/odjel Sunca	Glavni nositelj	Glavni donatori	Razdoblje provedbe	Ukupna vrijednost projekta za cijelo razdoblje provedbe
<i>SEAS – Sačuvajmo Ekosustave Jadranskog mora Aktivnim Sudjelovanjem</i>	Odjel prava okoliša	Sunce	Financijska podrška Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru Europskog gospodarskog prostora i Norveških subvencija	1. 1. 2021. – 31. 12. 2022., projekt je produžen do 31. 3. 2023.	Ukupna vrijednost projekta iznosi 166.497, 90 EUR od čega je 149.848,11 EUR osigurano financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru Europskog gospodarskog prostora i Norveških subvencija.
<i>Strategije cjelovitog oporavka obalnih brownfield područja (2023. – 2024.) – Coastal brownfield remediation</i>	Odjel prava okoliša	Sveučilište u Zagrebu, Građevinski fakultet	Bilateralna inicijativa <i>Strategije cjelovitog oporavka obalnih brownfield područja (2023. – 2024.)</i> financirana je u okviru Fonda za bilateralne odnose EGP i Norveškog financijskog mehanizma za razdoblje 2014. – 2021.	1. 4. 2023. – 1. 4. 2024.	Ukupni proračun projekta iznosi 99.280,00 EUR, a proračun Sunca 6.437,59 EUR.
<i>Zeleni telefon – Posudi svoj glas okolišu!</i>	Odjel prava okoliša	Sunce	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost	22. 6. 2022. – 29. 10. 2023.	Ukupna vrijednost projekta 17.356,67 EUR, odobren iznos za sufinanciranje 6.942,67 EUR.

Projekt	Odgovorni program/odjel Sunca	Glavni nositelj	Glavni donatori	Razdoblje provedbe	Ukupna vrijednost projekta za cijelo razdoblje provedbe
<i>JEDRO – Javne politike za održivi društveni razvoj – voda, energetika, otpad</i>	Odjel prava okoliša	Zelena akcija FoE	EU, Europski socijalni fond, Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali	29. 10. 2020. – 29. 10. 2023.	Ukupna vrijednost projekta iznosi 3.594.308,89 HRK, a za Sunce 170.663,45 HRK.
<i>Solidarity for Green Dalmatia 2022</i>	Odjel edukacije i informiranja	Sunce	EU, Europske snage solidarnosti	1. 8. 2022. – 31. 3. 2024.	26.203,00 EUR
<i>Solidarity for Green Dalmatia 2023</i>	Odjel edukacije i informiranja	Sunce	EU, Europske snage solidarnosti	1. 11. 2023. – 30. 4. 2025.	39.732,00 EUR
<i>Rijeke znanja</i>	Odjel edukacije i informiranja	Hrvatsko prirodoslovno društvo	Europski socijalni fond u okviru programa <i>Jačanje kapaciteta organizacija civilnoga društva za popularizaciju STEM-a</i>	29. 6. 2021. – 28. 6. 2023.	Ukupni je iznos projekta 2.904.814,30 HRK od čega je za Sunce predviđeno 81.000,00 HRK.
<i>Aktivni mladi za zaštitu okoliša i prirode</i>	Odjel edukacije i informiranja	Sunce	Grad Split	1. 1. 2023. – 31. 12. 2023.	2.000,00 EUR
<i>Aktivni mladi za zaštitu okoliša i prirode</i>	Odjel edukacije i informiranja	Sunce	L’Oreal, Garnier	23. 8. 2023. – 30. 5. 2024.	10.000,00 EUR
<i>More u mom kvartu</i>	Odjel edukacije i informiranja	Sunce	Grad Split	1. 1. 2023. – 31. 12. 2023.	2.550,00 EUR

Projekt	Odgovorni program/odjel Sunca	Glavni nositelj	Glavni donatori	Razdoblje provedbe	Ukupna vrijednost projekta za cijelo razdoblje provedbe
<i>Mali koraci za održivo društvo – Putovanje prema ekološkoj svijesti</i>	Odjel edukacije i informiranja	Sunce	Ministarstvo znanosti i obrazovanja	8. 11. 2023. – 31. 8. 2024.	14.069,75 EUR
<i>ML-FREE: Marine Litter-Free Adriatic Sea – Obrazovanje za aktivno sudjelovanje mladih</i>	Odjel edukacije i informiranja	Sunce	EU, Interreg programa prekogranične suradnje Italija-Hrvatska 2021./2027. (Prioritet programa 5 – Zeleno i otporno zajedničko okruženje), Small scale projekt	1. 8. 2023. – 31. 12. 2024.	Ukupan je iznos projekta 220.406,40 EUR a sredstvima Europske Unije osigurano je 176,325.12 EUR. Projekt sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske sa iznosom 19.519,14 EUR.
<i>VERA – Održivi poljoprivredni modeli za očuvanje biološke raznolikosti</i>	Odjel edukacije i informiranja	Općina Larino, Italija	EU, Interreg programa prekogranične suradnje Italija – Hrvatska 2021./2027. (Prioritet programa 5 – Zeleno i otporno zajedničko okruženje), <i>small-scale</i> projekt	1. 9. 2023. – 31. 12. 2024.	Ukupan je iznos projekta 246.687,22 EUR, od čega je vrijednost projekta koja se odnosi na Sunce 59.997,96 EUR te je potrebno osigurati 20 % sufinanciranjem. Dio je osiguran kroz sufinanciranje Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske u iznosu od 8.399,71 EUR.

Godišnji izvještaj o radu Udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce za 2023. godinu

Projekt	Odgovorni program/odjel Sunca	Glavni nositelj	Glavni donatori	Razdoblje provedbe	Ukupna vrijednost projekta za cijelo razdoblje provedbe
<i>Three-year General Support Grant</i>	Organizacija	Sunce	Sigrid Rausing Trust zaklada	1. 12. 2022. – 30. 11. 2025.	300.000,00 GBP
Institucionalna podrška	Organizacija	Sunce	Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva	1. 1. 2022. – 31. 12. 2022. (Potpora se produžuje na ukupno tri godine, odnosno do 31. 12. 2024. na temelju odobrenih izvještaja i planova provedbe.)	36.392,00 EUR
Implementacija aktivnosti u okviru projekta <i>Support to BIONet network</i>	Organizacija	Sunce	Centar za životnu sredinu	20. 12. 2023. – 20. 2. 2024.	1.442,11 EUR

2.7. Prilog: Popis usluga

Usluga	Odgovorni program/odjel Sunca	Naručitelj usluge	Razdoblje provedbe	Ukupna vrijednost usluge za cijelo razdoblje provedbe (bez PDV-a)
Izrada planova upravljanja područjima ekološke mreže Natura 2000 i zaštićenim područjima iz Skupine 5	Program zaštite prirode	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja	18. 3. 2020. – 31. 10. 2022.; provedba usluge produžena je do 30. 6. 2023.	1.830,190,00 HRK
Inventarizacija podmorja i organizacija dvije akcije čišćenja podmorja i nadmorja	Program zaštite prirode	Udruga Geopark Viški arhipelag	24. 10. 2022. – 1. 5. 2023.	26.000 HRK (bez PDV-a)
Kartiranje područja obalnog mora – snimanje 300 <i>drop-down</i> kamera transekata, uključujući pripremu i dostavu snimljenog materijala	Program zaštite prirode	OIKON d.o.o.	1. 6. 2023. – 1. 7. 2023.	7.963,37 EUR (bez PDV-a)
Analiza snimaka <i>drop-down</i> kamera – prva i druga faza, za razdoblje obrade podataka prosinac 2022., siječanj i veljača 2023. (prva faza) te ožujak – srpanj 2023. (druga faza)	Program zaštite prirode	Institut za oceanografiju i ribarstvo	1. 12. 2022. – 31. 7. 2023.	Ukupna je vrijednost usluge 2.477 EUR bez PDV-a (1.465 EUR – prva faza + 1.012 EUR – druga faza).

Usluga	Odgovorni program/odjel Sunca	Naručitelj usluge	Razdoblje provedbe	Ukupna vrijednost usluge za cijelo razdoblje provedbe (bez PDV-a)
Studija o utvrđivanju vrste i opsega sadašnjih ribolovnih aktivnosti te prijedloga preporuka za očuvanje morskog ekosustava Paklenih otoka u okviru projekta <i>SMILO-MED</i>	Program zaštite prirode	JU <i>More i krš</i>	1. 3. 2023. – 1. 9. 2023.	11.200 EUR (bez PDV-a)
Monitoring morske cvjetnice <i>Posidonia oceanica</i> na području Parka prirode <i>Telašćica</i>	Program zaštite prirode	JU <i>Park prirode Telašćica</i>	28. 2. 2023. – 15. 12. 2023.	5.100 EUR (bez PDV-a)
Monitoring morske cvjetnice <i>Posidonia oceanica</i> na području NP <i>Mljet</i>	Program zaštite prirode	JU <i>Nacionalni park Mljet</i>	19. 4. 2023. – 1. 12. 2023.	4.700 EUR (bez PDV-a)
Provođenje analize stanja (SWOT) pilot-područja park-šuma Velika i Mala Petka na 2. regionalnoj radionici za dionike u sklopu projekta <i>GREENHEALTH</i>	Program zaštite prirode	JU za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije	1. 7. 2023. – 31. 7. 2023.	320 EUR (bez PDV-a)

Usluga	Odgovorni program/odjel Sunca	Naručitelj usluge	Razdoblje provedbe	Ukupna vrijednost usluge za cijelo razdoblje provedbe (bez PDV-a)
Povećanje specifičnih znanja i dostupnih informacija o gospodarenju otpadom, upotrebi jednokratne plastike i razini zagađenja plastikom te stvaranje pravnog okvira unutar Parka prirode <i>Vransko jezero</i>	Program zaštite okoliša i održivog razvoja	Javna ustanova <i>Park prirode Vransko jezero</i>	19. 7. 2022. – 31. 12. 2022. Produženjem provedbe projekta za FZOEU, za dio aktivnosti iz usluge provedba je planirana do 30. 9. 2023.	99.100,00 HRK
Osmišljavanje i provedba edukativnog programa za dionike te stručna pomoć u donošenju <i>Odluke o prestanku korištenja jednokratne plastike na području Kanjona rijeke Cetine</i> , u okviru projekta <i>Značajni krajobraz Kanjon rijeke Cetine, Plastic free zona</i>	Program zaštite okoliša i održivog razvoja	Javna ustanova <i>More i krš</i>	8. 8. 2022. – 31. 12. 2022. Produženjem provedbe projekta za FZOEU, za dio aktivnosti iz usluge provedba je planirana do 30. 9. 2023.	44.000,00 HRK
Organizacije i provedbe Javne tribine Grad Makarska	Program zaštite okoliša i održivog razvoja	Grad Makarska	3. 6. 2023. – 4. 6. 2023.	1.493,13 EUR
Podizanje svijesti javnosti o zaštiti i očuvanju okoliša u sklopu projekta <i>Rezolucija Zemlja</i>	Program zaštite okoliša i održivog razvoja	Večernji list	1. 4. 2023. – 30. 4. 2023.	265,45 EUR

Usluga	Odgovorni program/odjel Sunca	Naručitelj usluge	Razdoblje provedbe	Ukupna vrijednost usluge za cijelo razdoblje provedbe (bez PDV-a)
Osmišljavanje i provedba radionica/tribina/edukacija o gospodarenju otpadom	Program zaštite okoliša i održivog razvoja	Grad Trogir	1. 3. 2023. – 31. 5. 2023.	8.200,00 EUR
Edukacija odgojiteljica na temu ekološkog i održivog razvoja u cilju unaprjeđenja usluga za djecu ranog i predškolskog odgoja za DV <i>Radost, Split</i>	Odjel edukacije i informiranja	DV <i>Radost, Spli</i>	14. 3. 2023. – 6. 6. 2023.	4.000,00 EUR
Edukacija odgojiteljica na temu ekološkog i održivog razvoja u cilju unaprjeđenja usluga za djecu ranog i predškolskog odgoja za DV <i>Kadujica, Okrug Gornji</i>	Odjel edukacije i informiranja	DV <i>Kadujica, Okrug Gornji</i>	23. 5. 2023. – 13. 12. 2023.	2.250,00 EUR
Edukacija odgojiteljica na temu ekološkog i održivog razvoja u cilju unaprjeđenja usluga za djecu ranog i predškolskog odgoja za DV <i>Dobri, DV Mali cvijetak, DV Veseli kutak, DV Mala sirena, DV Vandela Božićković, DV Smokvica, DV Disneyland</i>	Odjel edukacije i informiranja	DV <i>Dobri, DV Mali cvijetak, DV Veseli kutak, DV Mala sirena, DV Vandela Božićković, DV Smokvica, DV Disneyland</i>	2. 3. 2023. – 16. 3. 2023.	1.050,00 EUR

Usluga	Odgovorni program/odjel Sunca	Naručitelj usluge	Razdoblje provedbe	Ukupna vrijednost usluge za cijelo razdoblje provedbe (bez PDV-a)
Edukacija odgojiteljica na temu ekološkog i održivog razvoja u cilju unaprjeđenja usluga za djecu ranog i predškolskog odgoja za DV Drniš, DV Cvrčak - Knin	Odjel edukacije i informiranja	DV Drniš, DV Cvrčak - Knin	1. 6. 2023. - 2. 6. 2023.	300,00 EUR

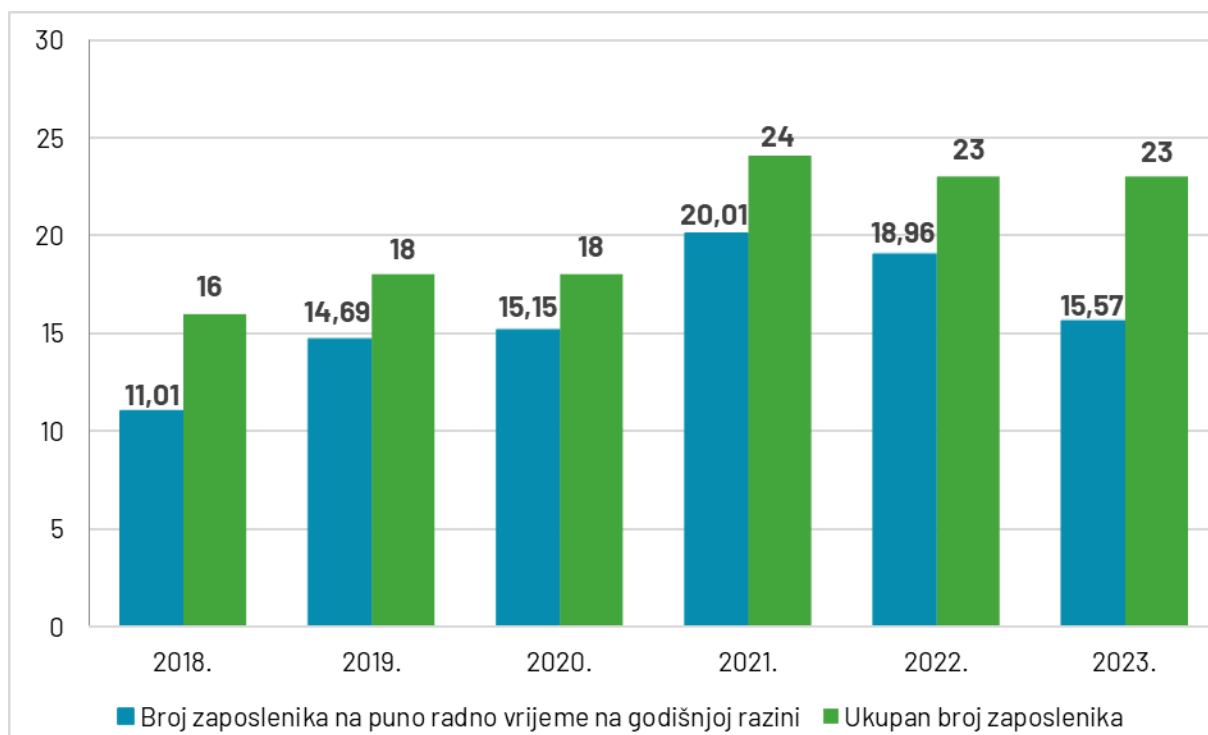
3. ORGANIZACIJSKI RAZVOJ

Tijekom 2023. godine, značajan dio kapaciteta zaposlenika, posebice onih na upravljačkim razinama, uloženi je u aktivnosti vezane za izdvajanje odvjetničkog ureda i restrukturiranje organizacije. Odvjetnički ured otvoren je 15. 3. 2023., nakon čega je nastavljen složen, participativni proces restrukturiranja rezultirajući novim Statutom usvojenim na Skupštini 20. 12. 2023.

Ovi procesi bili su iznimno važni za organizaciju, međutim, doveli su do smanjenja resursa koji su se u ovom razdoblju mogli usmjeriti na projektne aktivnosti. Kod dijela zaposlenika pojavio se osjećaj neizvjesnosti zbog dugotrajnosti procesa. Institucionalne podrške Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva te Sigrid zaklade omogućile su da se dio kapaciteta usmjeri na planiranje daljnjeg razvoja i strukture organizacije. Nadalje, velik dio kapaciteta usmjeren je na prikupljanje sredstava što je rezultiralo, između ostalog, i odobravanjem triju malih (*small scale*) Interreg projekata, pri čemu je Sunce nositelj dvaju. Nadalje, odobreni su i svi standardni Interreg projekti na koje smo se uključili kao partneri. Riječ je o pet projekata u trajanju od 30 mjeseci čime se doprinijelo i osiguravanju održivosti Sunca.

I u 2023. nastavili smo se nositi s fluktuacijom zaposlenika ponajviše uspostavom procedura i protokola za što bolje uvođenje novih zaposlenika, stimulaciju postojećih, posvećivanje edukaciji i rastu i razvoju zaposlenika, kao i jačanjem kapaciteta studenata i volontera kao potencijalnih budućih zaposlenika Sunca. Nastavili smo uvoditi unaprjeđenu metodologiju vrednovanje rada zaposlenika, koja, uz standardnu proceduru, uključuje tzv. *evaluaciju 360* te međusobno vrednovanje suradnika putem anonimnog upitnika. Na ovaj način vrednovani su voditelji, kao i svi zaposlenici Programa zaštite prirode. Održana je jedna orijentacijska radionica, unutarnja radionica za sve zaposlenike *Evaluacija korištenja komunikacijskog protokola* te poludnevna radionica *Godišnja refleksija zaposlenika*. Značajna pažnja posvećena je unutarnjem prijenosu znanja u organizaciji i održano je nekoliko edukacija zaposlenika usmjerenih jačanju znanja i vještina povezanih s komunikacijom i zagovaranjem, kao i tematske edukacije.

Kao i u 2022. godini, u 2023. u Suncu su bile zaposlene 23 osobe. Međutim godišnje, na puno radno vrijeme, broj zaposlenih bio je manji, odnosno 15,57 u odnosu na 18,96 prethodne godine. Proces restrukturiranja, odlasci zaposlenika, manji broj odobrenih projekata za 2023. godinu, što je uzrokovalo kasnijim planiranjem natječaja tek po odobravanju novih projekata, i potrebno vrijeme za provedbu natječaja, uzroci su ovome padu broja zaposlenika.

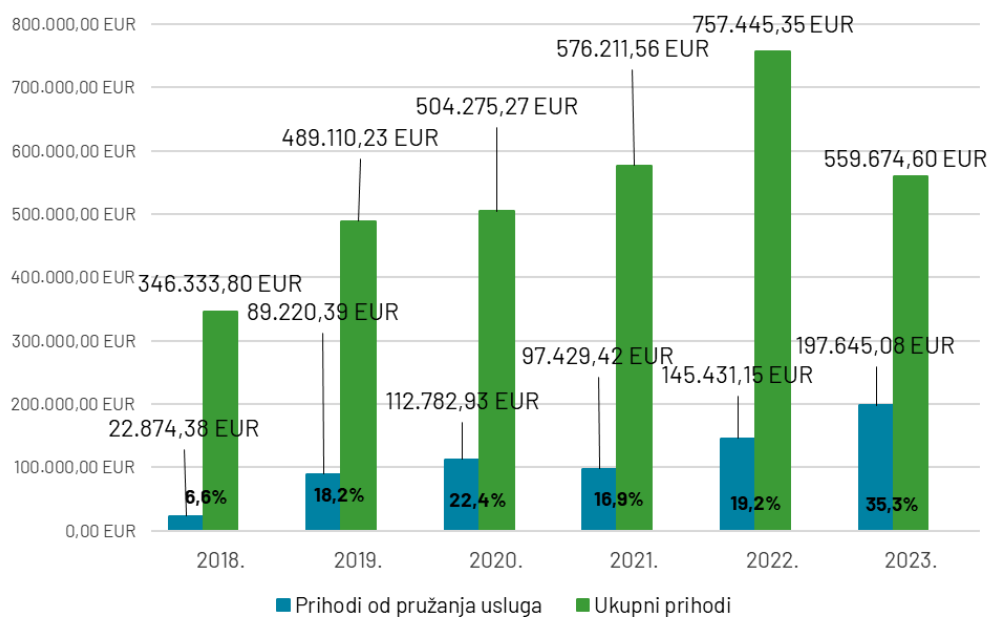

Grafički prikaz 1 Prikaz broja zaposlenika u razdoblju od 2018. do 2023.

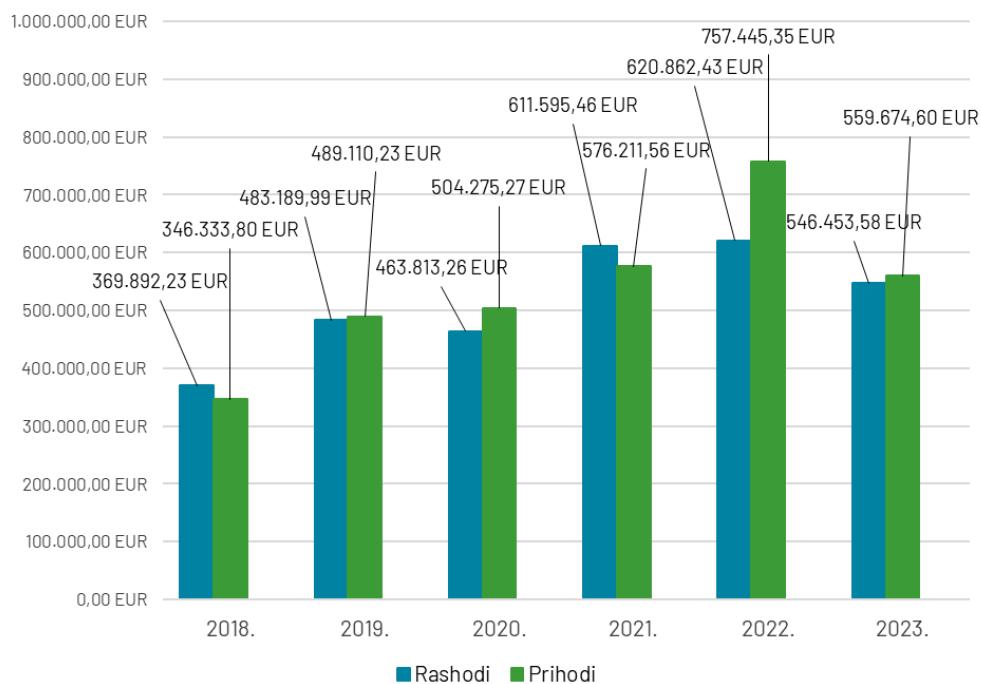
Nastavio se provoditi dvogodišnji *Plan razvoja članstva 2022. – 2024* te unaprjeđivati komunikacija i odnos s članovima. Tijekom godine učlanilo se 42 novih članova i Sunce je na kraju godine brojilo 396 članova. Ukupno je tijekom godine organizirano šest događanja za članove: proslava 25 godina Sunca, akcija čišćenja *It's not water, it's more*, *ŠIZKA – šivanje, zakrpe i kreativne aktivnosti*, Squiz pub-kviz Sunca te neformalno druženje nakon Skupštine održane 20. 12. 2023. Tijekom godine pripremljeno je i odaslano 10 *newslettera* od planiranih 12. Manji broj učlanjenja, kao i manji broj *newslettera*, rezultat je manjka osobe zaposlene na radnom mjestu suradnika komunikatora te odlaska osobe zaposlene na poslovima vezanim za članstvo u prvom kvartalu 2023. Važno je naglasiti kako se unatoč preprekama u 2023. ustalila procedura i protokol izrade *newslettera*, što je bilo zahtjevno s obzirom na mnoštvo područja kojima se Sunce bavi kao i potrebu sažimanja važnih informacija za članove. Po zapošljavanju nove koordinatorice volontera i članova u srpnju, značajan napredak učinjen je i u poticanju i uključivanju članova na volontiranje.

Nastavio je rasti udio prihoda od pružanja usluga te je u 2023. iznosio 35.3 % od ukupnih prihoda Sunca. Nadalje, iznos od 197.645,08 EUR pretekao je ostvaren iznos od prošle godine i najveći je dosad ostvaren prihod od pružanja usluga.

Godišnji izvještaj o radu Udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce za 2023. godinu

Grafički prikaz 2: Kretanje prihoda od pružanja usluga i ukupnih prihoda 2018. – 2023.

Grafički prikaz 3: Kretanje ukupnih prihoda i ukupnih rashoda 2018. – 2023.

4. FINANCIJSKI IZVJEŠTAJ

Ostvareni prihodi Sunca u 2023. godini	Iznosi prihoda
strani izvori (inozemne vlade i međunarodne organizacije)	131.002,79 EUR
strani izvori (EU fondovi)*	112.023,34 EUR
proračun, državni	34.807,97 EUR
proračun, lokalni	13.586,86 EUR
vlastiti prihodi ostvareni obavljanjem dopuštenih djelatnosti	197.645,08 EUR
donacije poslovnog sektora RH	50.499,40 EUR
članarine	1.019,38 EUR
donacije građana/građanki RH	1.195,91 EUR
ostalo (prihodi od prodaje, refundacija i sl.)	17.893,87 EUR
Ukupni ostvareni prihodi Sunca u 2023. godini	559.674,60 EUR
Ostvareni rashodi Sunca u 2023. godini	Iznosi rashoda
plaće, naknade i doprinosi za zaposlenike	346.788,91 EUR
naknade zaposlenicima za pokrivanje troškova službenih putovanja, radionica, seminara	20.663,97 EUR
naknade konzultantima i suradnicima (stranim i domaćima) i osobama izvan radnog odnosa (naknade, autorski i ugovori o djelu + putni troškovi)	8.489,81 EUR
troškovi volontera	9.102,85 EUR
rashodi za usluge (zakupnina, telefon, održavanje i sl.)	60.329,87 EUR
materijalni troškovi	16.046,06 EUR
intelektualne i osobne usluge (ugovori, knjigovodstveni servis, student-servis i dr.)	48.679,68 EUR
ostali rashodi (članarine, donacije, bankarske usluge, amortizacija i dr.)	36.352,43 EUR
Ukupno ostvareni rashodi Sunca u 2023. godini	546.453,58 EUR

*Napomena: odnosi se na sredstva dobivena za financiranje i sufinanciranje projekata iz Interreg Italy Croatia (standard i small-scale), ESS i ESF programa (u izvještaju o prihodima i rashodima knjiženo na državni proračun / institucije i tijela EU-a / pravne osobe za EU projekte – ovisno o isplatitelju sredstava).

sunce

Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce

Obala hrvatskog narodnog preporoda 7
21000 Split, Croatia

Tel: +38521360779

Mob: +385913607790

Zeleni telefon: 072/123456

E-mail: info@sunce-st.org

Web: sunce-st.org